

Holandská mise 2008

kteří leží pod Ďáblovým pahorkem a nacházíme Memorial Column - pamětní sloup. Je věnován místním Holanďanům, padlým v době okupace.

Strmými holandskými serpentýnami (sic!) stoupáme do strmých holandských výšin. Kolem jsou krásné lesy a dokonce skály, tady jsme skutečně na "střeše Nizozemí". Silnice začíná klesat a my sjíždíme do **Beeku**. Zaparkujeme v centru tohoto malého "městečka pod horami" a za rušnou zatačkou přicházíme k **Airborne Monument**. I on je věnován americkým výsadkářům, kteří zde krvavě bojovali v rámci obranných bojů, které zajišťovaly operační prostor 82. AD vůči útokům německých uskupení z východního směru. Jsou tu uschlé kytice, kolem dopravní ruch a celé to tu působí trochu omšele.

Opouštíme groesbeeckou pahorkatinu, před námi je **Nijmegen**. Protože přijíždíme z východní strany, podél řeky Waal, objevuje se mezi stromy v dále mohutný oblouk nijmegenského mostu. Probíjíme se postupně do centra, je tu rušno, plno cyklistů a aut, my jsme však „Natašou“ s přehledem vedeni na jižní konec města. Tady, utopený v zeleni, je **Jonkerbos War Cemetery**, další z řady britských hřbitovů na holandském bojišti. V levém rohu při příchodu je **Memorial Pillar**, pietní místo, kde je uložena půda z britských ostrovů.

Mezi charakteristickými britskými náhrobkami opět nalézáme 5 pavézovitých náhrobků s českými jmény. Datum skonu u všech je shodné, pravděpodobně jde i tentokrát o posádku jednoho letounu, Jaromír opět jednoznačně určuje Wellington. Jsme rádi, že i v prostoru operace Market Garden nacházíme zmínky československého boje za svobodu, škoda jen, že oficiální stránky hřbitova uvádějí následující počty a národnosti: British - 1 385; Canadian - 88; Australian - 34; New Zealand - 21; Polish - 6; Belgian - 5; Dutch - 1;

Jména padlých čs. letců na nijmegenském hřbitově Jonkerbos:

- rtm. let. František Kráčmer, srg. RAF, 21. 5. 1916 - 17. 4. 1941
- čet. asp. JUDr. Rudolf Lifčic, srg. RAF, 29. 3. 1911 - 17. 4. 1941
- npor. let. František Sixta, flying officer RAF, 20. 9. 1913 - 17. 4. 1941
- rtm. Václav Štětka, sergeant RAF, 16. 4. 1915 - 17. 4. 1941
- npor. let. Vladimír Kubíček, flying officer RAF, ?. 10.1913 - 17.4.1941

Dodatečně vyhledáno, že všichni byli příslušníky jednotky 1. 4. 3. 311. peruté a byli sestřeleni při operačním letu na Wellingtonu R1599 (KX-J).

Poznámky

Sloup s křížem - a nápisem: VOOR HEN DIE VIELEN 1940-1945. Potom seznam 27 jmen, jinak nic.

Beek - malé městečko, asi 1, 5 kilometru dolů z kopců od Berg en Dalu, hájila jedna německá rota. Výsadkáři 3. praporu 508. parapluku jej dobyli během dopoledne 19. září. Nazítří, ve středu, napadla Beek, bráněný pouze dvěma četami výsadkářů, část bojové skupiny majora K. H. Beckera o síle praporu. Obránci pomalu ustupovali pod palbou kanónů ráže 20mm a kulometů z Beeku na Berg en Daal, avšak do boje byly vtahovány další a další posily z obou stran. Útoky a protiútoky se střídaly, srážely čelně a rozplývaly se v chaotických, krvavých šarvátkách muže proti muži. O půlnoci již měli výsadkáři nad Beekem kontrolu a znovu zablokovali silnici Wyler - Nijmegen. V okolních lesích se však stále bojovalo.

Nijmegen - město na východě Nizozemska v provincii Gelderland, v roce 2005 oslavil své 2000. výročí. První zmínka o Nijmegenu je z 1. století př. n.l., kdy zde Římané vybudovali vojenský tábor. Jeho umístění bylo strategicky významné, protože odtud byl (a stále je) dobrý výhled na údolí řek Waal a Rýn. Roku 1678 proběhlo v Nijmegenu jednání o příměří mezi evropskými velmocemi s cílem ukončit dlouhotrvající válku. Výsledkem byla Nijmegenská smlouva, ale ani jejím uzavřením se nepodařilo zajistit ve Třicetileté válce trvalý mír. Během druhé poloviny 19. století a první poloviny 20. století Nijmegen neustále rostl. Přes řeku Waal byl r. 1878 postaven železniční most a r. 1936 silniční most, o kterém se tvrdí, že byl největším evropským mostem té doby. V roce 1927 byl vykopán kanál mezi řekami Maas a Waal. V roce 1940 vnikli do země Němci a Nijmegen byl prvním nizozemským městem, které padlo do německých rukou. V roce 1944 město prožívalo těžké boje během operace Market Garden a v listopadu 1944 byl definitivně osvobozen 1. kanadskou armádou. Město potom sloužilo jako odrazový můstek pro operaci Veritable, která vyvrcholila v březnu 1945 násilným přechodem spojeneckých sil přes řeku Rýn u Weselu.

Na této stránce:

Pondělí 19. 5. 2008

- > Memorial Column
- > Památník v Beeku
- > Opět naši letci— tentokrát na Jonkerbos War Cemetery
- > Ďáblův pahorek

Airborne Monument v Beeku

Naši letci v Jonkerbos War Cemetery

Holandská mise 2008

Na této stránce:

Pondělí 19. 5. 2008

- > Jan van Hoof
- > Nákup opia
- > Nijmegen

V Nijmegenu

Věž Valkhofu

Nákupčí opia

Nijmegenský most

Nalézám a filmuji i jeden holandský náhrobek, dlouho si myslím, že šlo o hrob **Jana von Hoofa**, holandského odbojáře, který měl údajně podíl na zničení kabelů k tržavinám, které měly devastovat nijmegenický most. Jan van Hoof byl později pro svou spolupráci se Spojenci nacisty zabit.³¹ Až doma zjišťuji, že na webu udávaný počet: 1 Dutch = 1 Holanďan (a tudíž to musí být zde avizovaný Jan von Hoof) je mylný. Tohle je úplně někdo jiný, takže tu prostě musí být minimálně 2, slovy DVA Holanďani. Ve webech se hřbitovními informacemi mají Dutchové pěkněj binec!

Vracíme se zpět a zastavujeme v centru. Huliči opia chtějí své a tak Pula vyráží do ulic a kupuje 3 jointy. No, to bude večer!

Pokračujeme pak Nijmegenem k severu. Míjíme bronzovou sochu stylizované postavy s proděravělým praporem, je to **Standard Bearer**, památník holandskému odboji, nezanedbatelné veličině s výrazným podílem na osvobození Nijmegenu (na internetu ovšem nalezen obrázek s tímto monumentem a názvem: "Jan van Hoof Statue"?!). Po levé straně ční **Valkhof**. Tam, kde je dnes atraktivní park, stával kdysi na nízkém pahorku nad řekou Waal hrad, který byl často sídlem císařského dvora. Roku 1165 se zde narodil Henry VI, syn Fridricha Barbarossy. Název Valkhof je pravděpodobně odvozen od sokolů, kteří zde bývali hojně využíváni k lovu. Z původního hradu zůstává jen Římská kaple sv. Mikuláše a zříceniny románského apsida.

Členitý terén okolních hradeb, parkánů a parků má ideální obranné vlastnosti. Tady Němci urputně bránili jižní přístupy na most a byly to sakra krvavé boje. Obě strany si byly vědomy důležitosti mostu a Němci byli americkým výsadbáři a britským tankistům více než rovnocenným protivníkem. Vítězem se nakonec, alespoň tady v Nijmegenu, stali spojenečtí vojáci.

Ale to už vjíždíme na legendární most. Dnes je plný aut, provoz se tu nezastravuje, je to rušná, veskrze současná komunikace, ale přesto vnímáme jistou velkolepost místa. Ve válečné historii je tento most pojmem. Na severní straně odbočujeme doprava, obloukem podjedjíždíme mostovku a míříme na Lent. A pak už jedeme klidnou silničkou podél Waalu, na širokých loukách, které oddělují naši vyvýšenou cestu od vlastního toku řeky, se tu pase plno krav, koní i ovcí. Po řece nehlukně plují lodě, město Nijmegen na druhém břehu se jeví přívětivě a mírumilovně, prostě idyla. Objeví se druhý most přes Waal, železniční. I ten padl do rukou amerických výsadbáři při jejich nečekaném, překvapujícím překročení řeky.

Poznámky

Jozef Lambert van Hoof - (Jan van Hoof) Před válkou byl členem organizace katol. skautů. Během 2. světové války byl v okupovaných zemích skauting zakázán. Všechny organizace měly být začleněny do Nationale Jeugdstorm (NJS), nizozemské verze Hitlerjugend. Řada členů odešla do podzemí a do odboje. Jan van Hoof se stal členem podzemní skupiny r. 1943. Během okupace prováděl pozorování a kresby důležitých objektů, zejména mostů přes řeku Waal. V září 1944 využili Spojenci jeho odborné znalosti týkajících se sektoru Nijmegenu. Říkalo se, že při deaktivaci náloží, které byly uloženy pod nijmegenickým mostem, ho nikdo neviděl. Své sestře však řekl po návratu z akce "most je zajištěn" a pak se vrátil k americkým jednotkám a provázal je městem. Členové nizozemského odporu nosili odlišné oblečení, aby mohli být uznáni jako vojáci. Němci je však považovali za zrádce. 19. září vedl Hoof opět americké jednotky přes město, když Němci na jeho vozidlo zahájili palbu. Po útoku byl mezi padlými americkými vojáky ještě živý příslušník odboje - van Hoof. Vzali mu zbraň, doklady totožnosti a jeho pásku na rukávu, která ho označovala jako spojeneckého vojáka. Byl zbit a potom zastřelen ranou do hlavy.

Vyznamenání: 1945: Medaile za svobodu s bronzovou palmou (USA); 1946: Jmenován rytířem 4. třídy; 1947: Králova citace při udělení stříbrné medaile s vavříny; Po válce Čestná medaile za statečnost a nizozemský klub skautů byl v r. 1973 přejmenován na Jan van Hoof-Kruis.

Holandská mise 2008

Pokračujeme stále po hrázi, Waal je vlevo, na pravé straně je zalesněné místo, tam musí být bývalá pevnost **Hof van Holland** obehnaná vodním příkopem (v roce 1940 využívaná nizozemskou armádou jako kasárna), německý obranný opěrný bod, ve spojenecké terminologii nazývaný bunkr "Západ". Naše auta konečně zastavují u **Waalcrossing Monument**. Dva kamenné pylony označují místo, kde před 64 lety muži majora Juliana Cooka z 504. pluku 82. výsadkové divize na plátěných člunech pod silnou dělostřeleckou palbou dokázali nemožné. Překročili řeku a postupně umlčeli a zlomili nepřátelský odpor v bunkrech a v pevnosti, dobyli nepřátelská postavení na severní straně železničního a posléze i dálničního mostu. A protože došlo k narušení odpalovacích zařízení (viz spoluúčast Jana van Hoofa, pozn.31) a britští tankisté konečně prorazili na jižních přístupech, padly oba mosty do rukou Spojenců neporušené a celá událost tak mohla vstoupit do válečné historie.³²

Hledíme na tu úžasně dlouhou vzdálenost, kterou museli útočící výsadkáři překonat - nemyslíme tím pouze šířku vlastního řečiště, ale ten dlouhý, rovný a nekrytý úsek od břehu až k této hrázi se silnicí. Snažím si představit či vysvětlit, co vlastně přinutilo tyto muže podniknout tak obtížný úkol. Byla to vůle, odvaha, strach, kázeň, poslušnost, ideály, výcvik, odpovědnost, sounáležitost ....co vlastně?

Vracíme se zpátky, podjíždíme opět postupně železniční i dálniční most, fotografujeme a filmujeme. Dnešní mise pomalu končí a tak se snažíme zachytit atmosféru poklidného odpoledne s mohutnou linií oblouku nijmegenského mostu. Přejíždíme zpátky do města a pak pokračujeme po dálnici směr Uden. Za Nijmegenem, v **Neerboschi**, přejíždíme po dálničním mostě kanál Maasa - Waal. Původní most byl Němci zničen již září 1944. Měl být hlavní oporou v požadovaném, plánovaném směru spojeneckých vojsk z Grave na Nijmegen. Naštěstí se povedlo získat již zmiňovaný most v Huemen a postupová cesta byla zachráněna, byť musela odbočit zájízdkou východním směrem. Most v Neerbosch později nahradili britští ženisté pontonovým mostem a hlavní koridor Pekelné dálnice byl opět veden v původně plánované trase.

Přijíždíme do kempu, trochu jsme ukodrcáni, někteří ve vozidlech dokonce i pochruovali. K večeri je boršč, potom nastupují závislíci na jointech. Po jednom kole šluků jen s Jaromírem nevěřičně hledíme na připitomělé úsměvy, přiblblé grimasy a euforické stavy našich blízkých spolubojovníků (některých). Vášnivě debatujeme o vzniku závislosti, o návycích a rituálech a nakonec skončíme u Mimo mísu. Zdá se, že někteří bez ní už nemohou být...

V noci je zase zima. Ale už si asi zvykáme, po většinu noci nerušeně spíme.

Poznámky

³² **Waal Crossing** - Generál Gavin sestavil plán na využití výsadkových jednotek k útoku na most v Nijmegenu z obou konců za podpory britských tanků z jižního konce. Přitom zamýšlel vyslat jeden ze svých praporů o kus dál po proudu v malých člunech přes řeku a zaútočit na silná opevnění nepřítele na severních koncích obou mostů - železničního i silničního. **20. září 1944** se 504. PIR zúčastnil hrdinského přechodu přes řeku Waal. 3. prapor 504. překonal řeku Waal v malých člunech ze dřeva a plátna. První vlna překonávala řeku ve 26 člunech, zpět pro druhou vlnu se jich vrátilo pouze 11. Hrdinství mužů druhé a třetí vlny násobil fakt, že po celou dobu sledovali osud svých předchůdců. Německá palba ručních zbraní, kulometů i děl drtila čluny i těla výsadkářů. Spousta jich byla zabita, další utonuli. Přes vážné ztráty (celkově cca 200 vojáků) muži z 504. svůj úkol zvládli a zachytili se na nijmegenském severním předmostí. Útok začal v 15:00, mimořádně krvavý boj skončil dobytím mostu v 17:15 hod. Do Arnhemu zbývalo něco málo přes 18 km, britské tanky se však hned po přejetí mostu zastavily...

(DALŠÍ FAKTA A MAPY JSOU SOUČÁSTÍ PŘÍLOH)

Na této stránce:

Pondělí 19. 5. 2008

- > **Waalcrossing**
- > **Neerboschský most**
- > **Na čem jsme závislí?**

Waalcrossing monument

Waal Crossing - elektrárna PGM, Waal a pastviny

Přímo na nijmegenský most!

Veselé chvíle s mobilem

Holandská mise 2008

Úterý 20. května 2008

Na této stránce:

Úterý 20. 5. 2008

- > Arnhem
- > hotel Hartenstein
- > Airborne Muzeum

Ráno je slunečné a naše údy vytuhlé. Rekonvalescence, spojená u někohu s resuscitací, probíhá úspěšně a my dnes míříme do **Arnhemu**.³² Tady operovala v roce 1944 1. britská výsadková divize a její boj byl heroický i tragický. Čeká nás první den v tomto městě a v této oblasti, cílů je tu požehnaně. Po holandských dálnicích jsou vzdálenosti krátké a po dálničním mostě Nelsona Mandely (ten tu pochopitelně před 64 lety nestál) přejíždíme Rýn. Jsme v Arnhemu a odbočujeme na západ do Oosterbeeku. Toto předměstí Arnhemu se stalo obraným perimetrem zbytků britské divize, tady britští i polští výsadkáři vedli několikadenní odhodlaný boj. Hlavní stan Britů byl tehdy v hotelu Hartenstein a k němu míříme i my. Budova hotelu je dnes v plném lesku, okolní park je udržovaný a počasí nám přeje. V hotelu je výsadkářské muzeum, **Airborne Museum Hartenstein**.

Než ale dojdeme parkem k vlastní budově muzea, míjíme **Monument for the people of Gelderland**. Gelderland, toť název tohoto kraje, departmentu či oblasti a památník je

vděčnými Holanďany věnován bojujícím Britům a Polákům.

Vlastní expozice v muzeu je poměrně obsáhlá, jsou tu údaje a exponáty nejen o účasti britské divize v září 1944, ale vůbec o celém holandském odboji a boji za svobodu. Hlavní důraz je však samozřejmě položen na průběh operace Market Garden tady v Oosterbeeku a Arnhemu. Při vstupu nás čeká projekce - veliká plastická mapa oblasti s komentářem, při kterém světla označují zmiňovaná místa, vše doplňují promítané dokumenty. Zajímavé a poučné. Ve dvou patrech je k vidění množství výzbroje a výstroje, zaměřujeme se i na detaily (např. rychlovypínací přezka padákového postroje, jejíž zavedení parašutisté přivítali velice kladně, nebo nouzové zrcátko - vrhač prasátek na spřátelená letadla). Strkáme se u optiky binokuláru v němž je k vidění série leteckých orthofotografií Arnhemu. Vzhledem k úmyslnému převýšení osy "y" jsou krásně plastické.

Velikou vypovídací hodnotu má také vystavený kus dřevěného plotu, na němž si Rudí d'áblové psali během boje vzkazy, a s mrazením v zádech

Hotel Hartenstein

V Airborne Museum

Britský štáb jako živý

Poznámky

³² **Arnhem** (výslovnost Ěrnem) - je město, nacházející se ve východní části Nizozemí na řece Dolní Rýn. Je hlavním městem provincie Gelderland. Arnhem má 142 634 obyvatel (k 1. 1. 2007), po Nijmegenu (160 681) druhým největším městem v provincii Gelderland. Jméno Arnhem bylo poprvé zmíněno v roce 893 jako Arneym nebo Arentheym. To doslova znamená "domov orla" (arend znamená v nizozemštině orlice). Arnhem nebyl postaven na břehu řeky Rýna, ale o něco výše, podél St. Jansbeek. Vznikl na místě, kde probíhá silnice mezi Nijmegenem a Utrechtlem. Sedm říček poskytovalo městu vodou a teprve když po záplavách v roce 1530 došlo ke změně toku řeky Rýna, ocitlo se město přímo u řeky.

Arnhem se stal městem v roce 1233, kdy mu Otto II věnoval městská práva, připojil jej k opatství Prüm a město bylo opevněno. V 19. století se stal Arnhem vznešeným rekreačním městečkem, proslulým svou malebnou krásou. Dokonce i nyní je město proslulé svými parky a zelení, stejně jako urbanizací v kopcovitém terénu na severu, která je pro Nizozemsko dosti neobvyklá.

V září 1944 se město stalo prostorem bojů 1. britské výsadkové divize a 1. polské samostatné parašutistické brigády s jednotkami SS a Wehrmachtu v rámci operace Market Garden. Hrdinný boj o „Přiliš vzdálený most“ se stal živou legendou a k počtě velitele parašutistů byl přestavěný most v Arnhemu přejmenován na "Most Johna Frosta". Oficiální oslavy probíhají vždy 16. září. Současný most je už třetí, takřka ve stejné podobě postavený na tomtéž místě. Ten první nizozemská armáda zničila, když Němci vtrhli do Holandska v roce 1940. Druhý byl zničen americkým letectvem krátce po bitvě v roce 1944. Další spojenecká bitva o Arnhem se konala v dubnu 1945, kdy bylo město osvobozeno 1. kanadským sborem 1. kanadské armády. (Počítáme-li však i rok 1940, tedy vpád Němců, šlo vlastně o třetí bitvu o Arnhem). Dubnové boje znamenaly značnou devastaci již tak dost poničených budov. Ve městě v tu dobu byla prakticky pouze německá posádka, protože civilní obyvatelstvo z oblasti Němci násilně evakovali po skončení bojů na počátku zimy 1944.

Holandská mise 2008

tu čteme závěrečné:

Our match now get your selvez dugin and shoot to kill. Good luck!

Ve spodní části muzea jsou působivá panorámata nazvučená „ruchy“ souvisejícími s představovanou scénou. Asi po hodině vycházíme, okukujeme suvenýry a kupujeme si tu s bratrem dobovou mapu oblasti, kterou používali spojenečtí vojáci.

Přes park přicházíme k silnici a za ní vidíme **Airborne Monument**, vysoký Jehlan, odhalený královnou **Vilemínou**.³⁴ Na čtyřech stranách sloupu jsou reliéfy s výjevy arnhemské bitvy.³⁵ Trávník kolem památníku je úhledný a poduškově zelený a tak někteří z nás zaujímají pozice ležmo a zahřívají své údy příjemně pálicím sluníčkem. Při čtení těchto řádků by si mohli uvědomit, že se váleli přímo v bývalé Divizní správní oblasti.³⁶ (sic!)³⁷

Spolu s námi navštěvuje místní bojové cíle i skupina holandských vojáků, evidentně žáčků, kadetíčků s mazáckými veliteli tvrdých výrazů. Hoši mají maskáčové uniformy,

maskáčové batohy a maskáčová kola. Vše vždy vzorně srovnají a jdou organizovaně za poznáním. A to je dobře.

Potkáváme je i před dalším cílem dnešní mise - **Oosterbeek War Cemetery**. Sem jsme popojeli od Hartensteinu, přešli Utrechtsweg a po Stationsweg až přes železniční nadjezd. Na hřbitov se odbočuje doprava, ale my se zde v myšlenkách, na malý okamžik, zastavujeme - jsme totiž přesně na té křižovatce, kde se 19. září 1944 dostala do smrtelné pasti kolona kapitána **Kavanagha**.³⁸ Alejí stromů pomalu dojíždíme na parkoviště u hřbitova a pak už vcházíme do pietního areálu bránou z červených cihel. Je tu pohřbeno i na 70 Poláků a vidíme také náhrobky Holanďanů. Oficiální stránky uvádějí, že zde leží 1 námořník, 1633 vojáků a 113 letců. Z nich je 1625 Britů, 33 Kanadánů, 4 Australané, 4 Novozélanďané, 2 Nizozemci a 79 Poláků. Většinou jsou zde padlí z Arnhemu, jen malá část je na válečném hřbitově Jonkerbos v Nijmegen. Na zdi je malá deska **Stone of Gratitude**, tedy Kámen vděčnosti.

Na této stránce:

Úterý 20. 5. 2008

- > Airborne Monument
- > Holanďtí vojáci
- > Oosterbeek War Cemetery

*Airborne Monument
v Oosterbeeku*

Poznámky

³⁴ **Královna Vilemína** - * 31. 8. 1880 dcera Viléma III., který vládl personální unii Nizozemska a Lucemburska a Emmy von Waldeck. V Lucembursku, kde neplatilo ženské nástupnictví, se vlády ujal velkovévoda Adolf z Nassau, v Nizozemsku pak Vilemína, kterou do její plnoletosti zastupovala matka. Rok po korunovaci svolala Vilemína první mezinárodní mírovou konferenci do Haagu. V roce 1901 se provdala za vévodu Heinricha von Mecklenburg-Schwerin. Ten zemřel už v roce 1934. V roce 1909 se manželům narodila jediná dcera Juliána. Po vypuknutí druhé světové války zachovala Vilemína stejně jako v první světové válce přísnou neutralitu. Bylo jí jasné, že Hitler by s panovníky zacházel jako s rukojmím. Na rozdíl od krále Leopolda, který zůstal v Belgii, byla Vilemína připravena k odjezdu. Po vtrhnutí německých vojsk do země, odplula Vilemína do Anglie. Její dcera Juliána odešla se svou rodinou do Kanady. V Londýně se Vilemína stala středem holandského odboje. V březnu 1945 se vrátila do Nizozemí. Zároveň dokázala posílit postavení monarchie. Její vláda dovedla Nizozemsko do celní unie Beneluxu (předstupu Evropské unie). V posledních letech svého panování zrušila nizozemské kolonie.

³⁵ **Monument věnovaný obyvateli Oosterbeeku 1. vzdušné divizi** - generál Urquhart položil v r. 1945 základní kámen a královna Vilemína sloupový pomník slavnostně odhalila.

³⁶ **Divizní správní oblast** (Division Administrative Area) s polním zásobovacím skladem. Byly zde uloženy zásoby střeliva, výzbroje, náhradních dílů a dalších zásob. O tento materiál se staralo celkem 19 mužů. Vzhledem k ostřelování muselo být 20. září vše přemístěno až k budově hotelu Hartenstein, jižně od schodiště.

³⁷ Váleli se **Petrželka, Pulkrabek a Kovařík**

³⁸ **Lěčka**, do které se 19. září dostala 2. četa 250. vzdušné výsadkové lehké roty Královského armádního sboru služeb (RASC). Velel jí kpt. Dennis T. Kavanagh. Jejich tři jeepy s přívěsy směřovaly značnou rychlostí k místu shozu pro zásoby. Těsně za přejezdem byly napadeny palbou z kanónu a ručních zbraní. Střelbu v beznadějně situaci opětovali a pak se pokusili o ústup. Podařilo se to jen malému počtu mužů, většina padla, nebo byla zajata.

(PODROBNĚJŠÍ INFORMACE A MAPKA V PŘÍLOHÁCH)

Holandská mise 2008

Čtete a překládáme si text:

Deska je věnována dětem tohoto regionu, které každý rok zdobí a okrašlují hřbitovům, kdo dali své životy za svobodu.

O kousek výše, pár metrů nad hřbitovem, je **Air Despatchers Monument**, památník posádkám zásobovacích letadel, jejichž tragedií bylo, že nasazovali a ztráceli životy nad touto zásobovací zónou, kterou však ovládali Němci. Letouny byly silně postřelovány a vykazovaly značné ztráty, zásoby shozené s takovou mírou rizika a s mnoha oběťmi padly však v drtivé většině do německých rukou.³⁹ Oblast před námi je zřejmě stejná jako před lety, zelené plochy luk ohraničené lesy.

Vracíme se do středu Oosterbeeku a tam, kde Stationsweg ústí do jedné z hlavních tříd - Utrechtseweg, uvidíme v zahradě na pravé straně zvláštní trojúhelníkovou prohnutou desku. Označuje opěrný bod středu východní obrany britského perimetru a je připomínkou bojového usku-

pení, které bylo převážně složeno z příslušníků 21. samostatné parašutistické roty.

Jsem nadšen zdejší úpravou zahrad a zahrádek. Žádná zelenina, ale ozdoba domu i ulice, toť zřejmě krédo místních majitelů. Živé ploty ze všech možných dřevin, květin a keřů, rozmanité a barevné. Určitě je to prestižní otázka, ale i úzus, zvyklost. Působí to malebně a příjemně, město ztrácí charakter města a vypadá trochu jako nějaký pohádkový Neznámkov. Pravdou je, že občas je ta úprava až přílišná, není stromu a stromku, který by nebyl nějak ostřížen nebo tvarován, ale celek působí velmi inspirujícím dojmem.

Na jižní okraj Oosterbeeku dojíždíme uličkami plných takovýchto krásných zahrad a zastavujeme u jednoho z rohových domů. V předzahradce je **Jack Baskeyfield tree**, velký klenutý jehličnan, nějaký druh parkové borovice. Tento nezvyklý památník je připomínkou statečnosti dělostřelce Jacka Baskeyfielda, který zde zahynul hrdinskou smrtí.⁴⁰ Okolní zahrádky a

Poznámky

³⁹ **Air Despatchers Monument - Památník leteckým dispečerům**, uvádí jména 79 příslušníků letecké přepravy, kteří položili své životy při pokusech dopravit vzduchem další zásoby bojovníkům v Arnhemu. Jako příslušníci RASC byli tito vojáci odpovědní za správné zabalení košů a kontejnerů se zásobami, za jejich přípravu a vlastní shoz na určenou zónu. Památník vzdává tedy úctu všem, kteří ve dveřích Short Stirlingů a hlavně Dakot čelili palbě, vyhazovali kontejnery a koše a řada z nich padla. Když na tyto "dispečery" vzpomínají piloti a další členové posádek, říkají: „Na rozdíl od nás tito muži nebyli dobrovolníci. Neměli úlevy, nedostávali žádné letové příplatky, ale není pochyb, že byli při plnění svých povinností vynikající“.

⁴⁰ **Jack Daniel Baskeyfield** - nar. 1922 v Burslemu (dnes severní předměstí anglického města Stoke on Trent). R. 1942 byl povolán do armády. Ve službách 2. Jižního Stafford. pluku bojoval v severní Africe, Sicílii a Itálii. V Arnhemu se ocitl s obsluhami dvou protitankových děl v těžkém boji (některé zdroje uvádějí, že na pozici bylo celkem 6 děl). Byli zakopáni na křižovatce poblíž nynějšího „Baskeyfieldova stromu“. Podařilo se jim odrazit řadu útoků, zničit pancéřové auto a dva tanky Tiger. Při nedostatku munice to znamenalo nechat obrněnce přiblížit alespoň na 100 metrů a až poté je pokud možno první ranou zničit. Tento riskantní způsob boje si vybral svou daň - jeho kamarádi byli postupně zabiti nebo raněni. On sám, těžce raněn do nohy, odmítl přesun na plukovní obvaziště a rozhodl se zůstat. Následoval jeho osamocený hrdinský boj. Sám přemístil a uvedl v činnost protitankové dělo a zdržoval útoky dokud nepřijdou posily. Když pomoc nedorazila a Němci obnovili útoky, Baskeyfield se znovu ocitl pod silnou palbou. Bojoval sám. Podařilo se mu zastavit další útok, zničil další obrněné auto a chystal se právě vypálit na polopás, když jeho postavení zasáhl přesný výstřel německého tanku. Baskeyfield byl zabit, jeho tělo nebylo nikdy nalezeno. Posmrtně mu byl udělen Victoria Cross. V roce 1990 po něm v rodném městě Stoke on Trent pojmenovali školu a také postavili sochu ve Festival parku. Mnoho místních stále reptá a tvrdí, že socha je na špatném místě. Mají zřejmě pravdu. Stojí totiž u zadního traktu nákupního střediska...

Na této stránce:

Úterý 20. 5. 2008

- > Air Despatchers Monument
- > Zahrady v Oosterbeeku
- > Strom Jacka Baskeyfielda

Oosterbeek War Cemetery

Air Despatchers Monument

Holandské zahrádky

Jack Baskeyfield Tree

Holandská mise 2008

vilky jsou vlastně poslední zástavbou Oosterbeeku, směrem dále na jih už jsou pastviny, luka a za ním majestátný Rýn. Vidíme odtud oblouk železničního mostu. I ten byl tenkrát cílem britských výsadkářů, Němci jej ale stačili vyhodit do vzduchu.⁴¹

Probíjíme se po jižním okraji Oosterbeeku směrem na západ, po levé ruce sledujeme Rýn a pak se objevuje kostelík, zdá se být gotický, z pálených cihel a stroze holandský. Za absidou je do půlkruhu kamenná zídka a za ní vykukují hlavy pasoucí se koní. Postupně se shromažďujeme u **Remembrance Stone at the Old Church**. Starý Kostel - Old Churchle - byl opěrným bodem britské obrany perimetru a památník je opět věnován padlým Britům a Polákům, kteří zde v září roku čtyřicátého padli za svobodu Holandska.

Míříme dále na západ k oblastem, kde byly v roce 1944 výsadkové a přistávací zóny britských vojáků. Její jižní konec Heelsum - Renkum je naší první zastávkou v této oblasti. **Airborne Monuments** je zajímavá stavba z výsadkářských kontejnerů, ve kterých byly shazovány zásoby. Tyto podlouhlé „doutníky“ tvoří jakousi symbolickou bránu, na horním portále vidíme výsadkářské

britské přilby, prostě celý památník je vytvořen z parašutistického materiálu, který byl tady po okolí posbírán v roce 1945. Uprostřed je pak protitankový kanón.

Stáčíme se na sever do **Wolfheeze** a protínáme křižovatku, kde padl genmjr. **Kussin**.⁴² Projíždíme zalesněnou oblastí, jak jinak než po vzorně udržovaných a rychlých silnicích. Na malém náměstíčku ve Wolfheeze, poblíž železničního přejezdu a nádraží, je v parčíku další **Airborne Monument**. Právě tady se vlastně objevili první spojenečtí vojáci (jsme mezi přistávacími zónami X, Z, S a L), odtud vyrazily první britské jednotky do marného boje v arnhemských ulicích. Kousíček na jih od nás je místo, kde vybudoval kapitán SS Kraft první blokovácí pozici, ještě o něco blíže je hotel Wolfhezen. Krátce před svou smrtí tu byl u kpt. Krafta na inspekci velitel Arnhemu genmjr. Kussin. Při pohledu po kolejích směrem na západ je určitě na dohled malý tunel pod náspem, kterým projel jeep, stačilo jen sklopit přední sklo. Podjezd se ukázal jako nejlepší způsob jak se dostat na druhou stranu trati, když křižovatka byla pod palbou, a proto si i získal přezdívku „trativod 10. parapraporu“ (10 Para-Culvert). V lese vlevo je zase ukryt objekt bývalé psychiatrické léčebny, kterou RAF před výsadkem bombardovala na základě

Na této stránce:

Úterý 20. 5. 2008

- > Arnhemské mosty
- > Starý kostel
- > Heelsum—Renkum a kontejnerový památník
- > Kussinova smrt
- > Wolfheeze

Old Church

Airborne Monuments kontejnerová brána

Poznámky

⁴¹ **Arnhemské mosty** - Přímou do Arnhemu směřoval v roce 1944 pouze silniční most s jediným obloukem, pronocím se vysoko nad záplavovou oblastí. Ve spojeneckých plánech byl kódově označen jako "WARERLOO". Na východ od něho byly u vesnice Westervoort vedle sebe ještě dva mosty starší konstrukce postavené na mnoha pilířích. Jeden silniční a jeden železniční. Stará pevnost Westervoort byla v té době obklopena větším počtem moderních bunkerů a chránila řeku Ijssel ze strany Arnhemu. Tyto mosty poškodila demoličními náložemi nizozemská armáda v roce 1940. Na západ od mostu "WARERLOO" byl v roce 1944 německý pontonový most s kódovým označením "PUTNEY" (na stejném místě stály v roce 1945 dva americké pontonové mosty typu Bailey). Vedle byl železniční most, kódově označen "CHARING CROSS" a o kilometr dále na západ, mezi Drielem na levém a Heveadorpem na pravém břehu byl funkční přívoz (nyní je používán pouze pro pěší a cyklisty).

⁴² **Generálmajor Friedrich Kussin** - velitel města Arnhemu, byl 17. září na inspekci velitelství Krafftova praporu v hotelu Wolfhezen (nedaleko nádraží Wolfheze). Odmítl Krafftovu radu, aby jel po Bilderberglaan a zpátky do města se vracel nejkratší cestou po Wolfhezeweg. Na křižovatku s Utrechtsweg se dostal ve stejnou chvíli, jako postupující četa 3. parašutistického praporu. Její velitel por. James Cleminson popisuje incident jako dílo okamžiku: „...v momentě, kdy jsme se blížili ke křižovatce, vřítel se německý štábní automobil prudce doprostřed mé vedoucí poločety. V mžiku všichni zahájili palbu, auto zastavilo a cestující postříleli. Pokračovali jsme dál a starost o auto zanechali velitelství roty.“. Místem přestřelky jel po chvíli také gen. Urquhard a zaregistroval rozstřílený štábní automobil Citroen i zabitou čtyřčlennou posádku, včetně ze dveří vypadlého těla genmjr. Kussina.

Holandská mise 2008

mylných informací rozvědky, že se zde nalézají německá kasárna. Šokovaní pacienti pak pobíhali v lese mezi postupujícími Rudými ďábly a určitě jim situaci neulehčovali. Prostě bylo tady tenkrát hodně rušno. A dnes? Nad hlavou nám stylově krouží vrtulníky typu Chinook, voní tu lípy, poklidně jezdí cyklisté a obloha je modrá a příjemná.

Čeká nás poslední mise dnešního dne. Přejíždíme do nejzápadnějšího cípu oblasti, ve které se kdysi realizovala ambiciózní operace Market Garden. Výsadková a přistávací zóna „Y“, právě zde seskočila 4. parabrígáda 1. výsadkové divize.⁴³ Je to rozsáhlé vřesoviště, protkané sítí prašných cest, mírně zvlněný terén je na pozadí ohraničen borovicovými lesy. Myslím, že je to tu stejně jako před lety. Stojíme na malé vyvýšenině, je tu umístěn **Monument at Ginkel Heath**, štíhlý sloup, kde z vrcholu shlíží do kraje neidentifikovaný pták. Opodál stojí staré holandské stavení, je zrestaurováno do podoby, kterou mělo v ony zářijové dny roku 1944. Počasí přeje a tak se sluníme a vychutnáváme nejen velmi autentickou atmosféru místa, ale

i teplo, které nám chybí v noci ve stanech.

Pohodu dnešního dne kazí závěrečný moment odjezdu. Při vyjíždění z parkoviště Rambo natukne jakési jediné a osamocené holandské auto, které se tady na tom velkém a prázdném parkovišti očividně plete. Holanďan je lehce otřen na nárazníku, bohužel Octavia pana Ramba to nakoupila parádně do dveří. Rychlé vyhodnocení situace a trochu zbaběle prcháme z místa činu, Holanďanovi se nic tak strašného nestalo a představa, jak tady řešíme tou chrochtající pařečí povinné havarijní ručení a pojištění, nás nikterak neláká.

Uháníme přes Rýn, Vaal i Maasu po rychlé dálnici, v poškozeném voze je vyloženě blbá nálada a zjišťujeme, že dveře mají nejen promáčkliny, ale že ani nedoléhají do rámu a slyšitelně tu profukuje. Ale večer v campu dáme panáčka a pivíčko, najíme se, zahrajeme si Mimo mísu a pokecáme s boдрým Holanďanem, který vypadá jako Bud'onyj a střelí vzduchovkou holuby ... a nálada je zase výtečná.⁴⁴

Schválně, jestli bude v noci zima.

Středa 21. května 2008

Ráno nespěcháme, jednak jsme trochu večer popili, jednak dnes není tolik cílů a jednak je hezky.

Po dálnici míříme opět k Arnhemu, přejíždíme Rýn a projedeme městem k severnímu „pohoří“. Jsme asi 70m nad mořem a zajíždíme k soukromému muzeu **Arnhem War Museum '40 - '45**. Před museem stojí ruský tank T-34 a má německé znaky, později se dovíme, že je kořistní. Kolem budov vidíme spoustu neroztříděného válečného materiálu, nevíme úplně přesně, jestli jsme tady vůbec dobře, musíme jaksí zadem, na dvorku sedí pár strejců a divně na nás koukají. Nakonec jsme ale jakýmsi nenápadným vchodem vpuštění dovnitř a ujímá se nás jeden z těch divných strejců a komisišně začne vykládat:

Poznámky

⁴³ Brigáda kvůli špatnému počasí odložila odlet a přistála 18. září 1944 v odpoledních hodinách. Její zóna byla tou nejvzdálenější od Arnhemu. Velitelem byl generál John „Shan“ Hackett.

⁴⁴ Tady je třeba zmínit šikovné ruce našeho velitele, jež pomocí nožiku zhotovily z plechovky od piva něco mezi podložkou, futrem či výtuhou, prostě takovou vychytávku, která je usazena na dveřní pant a nastojte! Dveře Rambova auta vykazovaly mnohem menší škvrku!!

Na této stránce:

Úterý 20. 5. 2008

- > Vrtulníky Chinook
- > Monument at Ginkel Heath a výsadkové zóny „Y“
- > Řidič pan Rambo

Středa 20. 5. 2008

- > Arnhem — Museum s ruským tankem

*Airborne Monument
Wolfheze*

Monument at Ginkel Heath

Landing zone 4 parabrígády

Pan řidič Rambo

Holandská mise 2008

o majiteli, o vzniku muzea, postupně ale roztává, a když zjistí, že jsme znalci, roztaje úplně a počne podrobně popisovat jednu zbraň za druhou, specifikuje každý granát a minu a je rád, když vidí, že víme o čem je řeč.

K těm vystaveným exponátům. Jsou to všechno nalezené zbraně, munice, výzbroj i výstroj buď tady na bojišti nebo různě po Holandsku, anebo je postupně získávána na evropských (západních) burzách, popřípadě sbírkách. Takže tu za vitrínami nejsou trofeje s glancem oficiálních exponátů, ale naprosto autentické a věrohodné atributy druhé světové války. Množství nejrůznějších, převážně ručních zbraní, uniformy, helmy, spojovací technika, tiskoviny z válečných dob, falešné odbojářské průkazy, peníze, dopisy a pohlednice, letáky, věci prezentující nejen holandský odboj, ale i holandskou kolaboraci, vše možné týkající se Market Garden, ale i k dalším válečným operacím, které v Holandsku probíhaly. Zajímavě je tu dokumentován nástup nacismu, jeho průběh a důsledky. Hodně zajímavé, hodně poučné.

„Nataša“ nás pak bezchybně vede dále (to jen my občas přisleple zakufujeme) jižním směrem. Projíždíme křižovatku i železniční nadjezd, kde padl do pasti kapitán Kavanagh (viz pozn 37) a dostáváme se do čtvrti tichých uliček, typických holandských činžáček z červenohně-

dých cihel nestandardních rozměrů, ty tu dozajista stály i v roce 1944.

A sem tehdy došel i velitel 1. výsadkové divize generál **Urquhart** a skryl se v ulici jménem Zwarteweg, v domku čp. 14. Ten dům dnes nese označení **Urquhart House** a je na něm malá pamětní deska.⁴⁵ Před vchodem je v dlažbě chodníku zobrazen emblém 1. výsadkové – okřídlený Pegasus v fialovém poli. Hned naproti se tyčí areál a kostelní loď, za ní vidíme věž kostela a když celý ten komplex budov obejdeme, zjistíme, že vše je zakončeno vzosným průčelím a my stojíme před **nemocnicí sv. Alžběty**. I zde je připomínka vojákům 1. výsadkové divize, tady se soustřeďovali ranění, Britové i Němci bez rozdílu.

Na druhé straně od Urquhartova domu, asi o 150 m dále, je malé náměstíčko a pomník ve tvaru špice kopí, **Monument in West Arnhem**. Je věnován přímo veliteli 1. výsadkové divize, generálu „Roi“ Urquhartovi.

Naprogramujeme „Natašu“ a snažíme se dostat k chrámu sv. Eusebia, působivé dominantě celého Arnhemu. Ale jak už to bývá, daří se řidiči Rambovi odbočit sice vpravo, ale moc vpravo a dostáváme se tak, včetně druhého vozu, který slepě následuje prvý, do pruhu, který nás bezpečně vede přes Rýn - ovšem pryč z města. Nevadí, na nejbližší křižovatce otáčíme. Otáčíme tak mohutně, že jsme najednou v protisměru dálničního koridoru,

Na této stránce:

Středa 20. 5. 2008

- > Muzejní prohlídka
- > Dům č. 14
- > Urquhartův památník
- > Řidič pan Rambo podruhé

War muzeum '40-'45
Arnhem

Urquhart House
na Zwarteweg č. 14

Monument
in West Arnhem

Poznámky

⁴⁵ **Generál Robert „Roy“ Urquhart** – velitel 1. britské výsadkové divize. V průběhu vlastního výsadku si prošel anabází, kdy hledal a míjel své jednotky, nemaje spojení s jednotlivými prapory. Se svým štábem a generálem Lathburym, velitelem 1. parabrigády, se ráno 18. září ocitl pod palbou. Byli ve spleti uliček kolem nemocnice sv. Alžběty a hledali úkryt, kde se dalo. Při jednom z mnohých pokusů dostat se z dosahu Němců byl těžce raněn gen. Lathbury. Nechali ho v péči u jednoho manželského páru s tím, že ho po skončení bojů odvedou do nemocnice. Jenže německá střelba stále sílila, a tak se Urquhart musel skrýt v nedalekém domě na Zwarteweg 14. Před domem zůstalo německé obrněné vozidlo a on se musel schovat na půdě (nemohl tušit, že tam zůstane 24 hodin). Podle jeho pozdějšího vyjádření se tehdy cítil „jako idiot, nesmyslný, nečinný v boji, pouze jako divák“. 19. září 1944 zaútočily dva britské prapory jižně od nemocnice sv. Alžběty. Útok byl rychle odražen, ale jistého úspěchu dosáhl. Angličané vyřadili z činnosti obrněné vozidlo parkující před domem na Zwarteweg 14 a vysvobodili generálmajora Urquharta z jeho nedobrovolného pobytu na půdě. Když se v 7.15 objevil v HQ 1. britské výsadkové divize, všichni byli šťastní, protože nikdo s jeho návratem už nepočítal.

(PODROBNĚJŠÍ INFORMACE V PŘÍLOHÁCH)

Holandská mise 2008

což je průser. To se dělá pouze ve filmových trillerech, vůz se řítí v protisměru, brzdy kvílí a vozy jedoucí proti se vyhýbají na poslední chvíli, většina z nich končí v efektních kotrmelcích a plamelech, hrdinův vůz se neporušen v závěru sekvence ladným skokem přes žbrdlení dostává na správnou stranu a mizí za obzorem, vše je realizováno s dlouhodobou, pečlivou přípravou a režijním záměrem. Teď a tady to je ovšem průser.

Na - š t ě s - t í í í nikdo proti nám nejel a my to bleskurychle přes plné čáry otáčíme a dostáváme se konečně do správného jízdního pruhu směrem zpět do města.

Uf!

Projíždíme úspěšně až do středu, parkujeme hned vedle **kostela sv. Eusebia**. Tato charakteristická silueta Arnhemu (k charakteristickým znakům města patří pochopitelně i oblouk Frostova mostu, tam se ale dostaneme za chvíli) v době bojů utrpěla citelné ztráty, ke konci války byl kostel prakticky zbořen, aby byl v poválečných letech s velkým nadšením opět věrně zrekonstruován. A nejen to - jsme v bohaté zemi - na věž kostela nemusíte pěšky, je tu moderní prosklený výtah, kterým se pohodlně vydáváme na vrchol. Někteří z nás přitom trochu zvrací, ale ostatní sledují, jak míjíme řady zvonců a zvonků - místní zvonkohru, prolétneme kolem okenních

průhledů na náměstí a střechy domů, a pak už jsme v nejvyšším prostoru věže s výhledy do všech čtyř světových stran. První pohled směřuje na Rýn a most s charakteristickým obloukem.

To je on, příliš vzdálený most. Příliš vzdálený pro Horocksovy XXX. sbory, příliš osamocený pro **Johna Frosta**,⁴⁶ velitele 2. praporu, který se svými muži dokázal bránit severní část mostu proti německé přesile, bez pomoci a naděje na úspěch, 3 dny a 4 noci, pevně doufajíc, že britské tanky přece jen dorazí. Ty však zůstaly stát v 15 km vzdáleném Elstu a šance přejít tady Rýn a zajistit si tak předmostí pro nástup do Německa, na Porúří a posléze i Berlín, s definitivní platností padly. Ostatními okny vidíme samotné město, najdeme vykukující střechy nemocnice sv. Alžběty, ukazujeme si oblouk železničního mostu i zelené kopule stromů nad Oosterbeekem. Na jižním obzoru je dokonce vidět silueta elektrárny PGM v Nijmegen, od níž byl zahájen hrdinský přechod přes řeku Waal, včera jsme stáli v oněch místech.

Stále se ale vracíme k výhledu na most Johna Frosta v Arnhemu. Přeci jenom... jsme tady hlavně kvůli němu, že.

Na vystavených panelech, které jsou umístěny v tomto nejvyšším parteru arnhemského kostela, můžeme sledovat nejen popisy a fotografie bojů,

Na této stránce:

Středa 20. 5. 2008

> Svatý Eusebius

> John Frost

Kostel sv. Eusebia

Frostův most z věže kostela

Nemocnice sv. Alžběty

Poznámky

⁴⁶ **John Dutton Frost** - britský důstojník výsadkového vojska, působil v hodnosti podplukovníka jako velící důstojník 2. praporu 1. výsadkové divize. Tato jednotka, posílená později o muže štábu generála Lathburyho, obsadila pozice na severním předmostí arnhemského silničního mostu. Další posily se k nim již nedostaly, a tak tato izolovaná jednotka držela pod těžkou palbou své pozice po tři dny a čtyři noci. Perné tři dny a čtyři noci bez odpočinku, spánku, doplňování sil a munice.

Významným efektem jejich hrdinného boje bylo, že znemožňovali přesun 10. tankové divize SS do Nijmegen a bránili Němcům využívat most k dopravě zásob k jejich jednotkám na jihu Holandska. Tím ulehčili svým spojencům, kteří zde sváděli tuhé boje: 82. a 101. US výsadkové divizi a rovněž XXX. sboru.

21. září ráno už nebyla schopna hrstka Frostových vojáků (slabá čtvrtina původního stavu) vzdorovat německému tlaku. Unavení bojem i nedostatkem spánku, bez munice, Frost sám raněn do nohy střepinou minometného granátu. Proto byl nucen se vzdát se svými muži Němcům. Od této chvíle byl arnhemský most v německých rukou. Zajatí se podařilo uniknout jen hrstce mužů. J. D. Frost se z něho vrátil až po válce. Po návratu nastoupil do štábní služby a velel parabrigádám na Maltě a v Libyi. V roce 1968 odešel do důchodu a farmařil v Západním Sussexu. Zemřel 30. května 1993.

(PODROBNĚJŠÍ INFORMACE V PŘÍLOHÁCH)

Holandská mise 2008

ale i technické parametry tohoto chrámu a dokumentaci jeho rekonstrukce.

Podarí se nám opět úspěšně sjet výtahem dolů, Pula už moc nezvrací. Zmíníme ještě klenuté atrium či snad kapli u vchodu kostela. Pod klenutím jsou zavěšeny stylizované plachtící postavy parašutistů, zdá se, jako by jich bylo plné nebe. Po obvodu kaple jsou jména mužů, kteří v Arnhemu padli.

Od chrámu je to už jen kousek k severnímu nájezdu na most. Ve středu jakéhosi kruhového vajíčka, kde se křížují podjezdy cyklistických tras, je umístěn **Airborne Monument** s jednoduchým nápisem: 17. září 1944. Na lemujících zdech pak jsou další desky s doplňujícími nápisy. Podcházíme na druhou stranu nájezdu a pokračujeme směrem k mostu. Domy, které tu původně stály, dnes nenajdeme, vše je už dávno nové, přestavěné. A tak jen malá deska připomíná, že právě tady, na levé straně před mostem, stála mimo jiné budova školy, kde se úspěšně bránili muži kapitána **Erica Mackaye**.⁴⁷

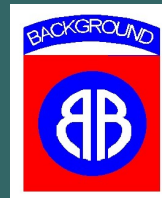
A pak už vstupujeme na most, přejdeme vozovku a stojíme u **Plate at John Frost Bridge**. Pamětní deska a nápis, který informuje o statečnos-

ti mužů Johna Frosta. Hledíme na vysoký železný oblouk, který je před námi, vidíme lodě, které podplouvají dole po lesknoucí se hladině Rýna, pár lidí posedává na břehu, tráva je tu úpravně zelená a všude cítíme jaro. Musíme dávat pozor na cyklisty, nepřetržitá řada jich sviští po načervenalých vyznačených koridorech vedoucích přes most. A my pomalu kráčíme po slavné mostovce, je to přece jen srdeční záležitost, to se nedá nic dělat, každý si tuhle chvíli musí prokousat sám, každý z nás si musí ujít alespoň pár metrů, pod nohama máme legendu i živou historii zároveň. Na betonových zdech vidíme **Arnhem Bridge Memorial Tablet**, desku s podrobným popisem obrany mostu a za ní se už zvedá kovová konstrukce do charakteristického oblouku Frostova mostu. Fotíme se u svorníků a nýtů, snažíme se dohlédnout na jižní stranu, kam hleděli kdysi dávno s takovou nadějí i britští výsadkáři, dočkali se bohužel jen drtivé přesily německých tanků. Od Memorial Tablet vedou schůdky dolů, na břeh řeky. Je tu malé informační centrum a o kus dále malý parčík. Jsme v **Jacob Groenewoud Park**. Tady bylo hlavní postavení Johna Frosta a jeho vojáků, tady padl i Jacob Groenewoud, kapitán holandské armády, který byl přidělen

Poznámky

⁴⁷ **Kpt. Eric Maclachan Mackay** a jeho jednotka měli za úkol zlikvidovat destrukční zařízení na silničním mostě v Arnhemu, proto byli jedni z prvních, kteří se k němu za soumraku dostali. Byli přivítáni německým kulometem, jehož střely odpálily výbušniny, převážené na jednom z vozíků, které s sebou ženisté měli. Mackay zhodnotil situaci a ihned se rozhodl obsadit budovu školy a budovy s ní sousedící u křižovatky na východní straně severní rampy mostu, protože „*kdo obsadí tyto budovy, bude mít most*“. Byli to právě Mackayovi ženisté, kdo zaútočil na kulometné hnízdo na severní straně mostu a zasáhl muniční sklad. Mackay se svými muži se bránil až do 20. září, kdy se s posledními pěti muži pokusil o únik, v jehož průběhu byl zajat. Při převozu do zajateckého tábora se pokusil o útěk, vyskočil z nákladního automobilu, ale spadl rovnou vedle německého vojáka. Pokusil se mu zlomit vaz, ale byl zbit přiběhnuvšími strážemi do bezvědomí. Hned následující den se znovu pokusil o útěk, tentokrát úspěšně. Spolu s dalšími třemi spolubojovníky se mu podařilo dostat k řece Waal, kde ukradli loďku, na níž dopluli do Nijmegeny.

K Mackayovi se váže historka o nabídce kapitulace. Německý voják se špinavým bílým kapesníkem uvázaným okolo pušky přišel ke škole a vykřikl: "Vzdát se!". Němci byli v přesile, ve výhodném postavení, měli k dispozici těžkou techniku. Kapitán Mackay v sobě nezapřel Brita a jeho odpověď vstoupila do historie: „*Vaši kapitulaci nemohu přijmout. Bohužel, zajatce nebereme!*“

Na této stránce:

Středa 20. 5. 2008

- > Airborne Monument v Arnhemu
- > Kapitán Mackey
- > Most Johna Frosta

Výtah v kostele

Airborne Monument

Na mostě Johna Frosta

John Frost Bridge
Pohled z Jacobs
Groenewoud Park

Holandská mise 2008

Na této stránce:

Středa 20. 5. 2008

- > Jacob Groenewoud
- > Evakuace
- > Driel a polská účast

k divizi jako styčný důstojník.⁴⁸ Stojí tu protitankový kanón a na nízkých kamenných pilířích jsou reprodukcí obrazů bojů o arnhemský most. Vracíme se k autům zpět k chrámu, ale ještě je tu něco... malá deska na zdi jednoho domu nás informuje, že tady, přesně tady, bylo velitelství Johna Frosta.

Připlatíme si ještě parkovné a jdeme nakupovat. Naši blízcí stále nemají hodnotných suvenýrů! Tož tedy - ten koupí větrný mlýnek, onen holandské bonbóny, a jiný třeba... jointy.

Nejmenovat!

Loučíme se s Arnhemem, přejíždíme Rýn po Frostově mostě a na jižním konci stáčíme doprava, na západ. Podél Rýna a po charakteristické vyvýšené hrázi nás vede cesta k Drielu. Ale ještě než tam dojedeme, nečekaně objevujeme památník evakuace britských a polských vojáků. Jsme na druhé straně přímo proti Oosterbeeku, vidíme starý kostel, kde jsme byli včera a na desce památníku čteme dedikaci. Připomínají se tu hlavně kanadští ženisté, kteří se podíleli na přepravě a evakuaci mužů z oosterbeeckého perimetru.⁴⁹ Tady i lehce posvačíme, znalci mezi námi odhadují, že tady někde byl i

Dick Winters⁵⁰ se svými muži, tady někde se skrýval za zvýšenými hrázi a úspěšným přepadem a zničením přesily SS vojáků si vysloužil velení 2. praporu 506. pluku 101. divize. A byl tu i Donald Burget, o kousek dál na jih pomáhal on i jeho kamarádi evakuovaným vojákům s dislokací, jídlem a hlavně hledáním místa, kde mohou konečně ulehnout k tolik potřebnému spánku.

Pokračujeme do **Drielu**. Po několika odložených startech tady improvizovaně, bez znalosti terénu, neboť v tu dobu už nic nešlo podle plánu, přistála polská 1. parabrígáda pod vedením generála **Stanislawa Sosabowského**⁵¹. Peripetie a strážně polských vojáků byly výrazné a Holanďané je mají dodnes ve velké úctě za jejich statečný boj. Na náměstíčku v Drielu, na Polen pleinu/Place Polski je zvláštní pomník, **Polish Airborn Monument** s věnováním polským parašutistům, najdeme tu i bystu generála Sosabowského. Na stěně nedalekého kostela je pamětní deska s dedikací britským pěšákům, **Commemorative Plaque 5th Battalion The Duke of Cornwall's Light Infantry**, kteří sem dorazili jako první předvoj XXX. sborů.

Za Drielem se zastavujeme. Je tu

Památník evakuace

Polish Airborn Monument v Drielu

Kostel v Drielu

Poznámky

⁴⁸ **Jacob Groenewoud** byl Holanďan, dobrovolník, příslušník Princess Irene brigade, vysazený 17. 9. 1944 kluzákem s HQ 1. parabrígády. Od večera téhož dne byl na severním konci mostu. 19. září padl při pokusu zajistit raněným britům nějaké léky a lékařskou pomoc.

(DALŠÍ FAKTA S FOTOGRAFIEMI JSOU SOUČÁSTÍ PŘÍLOH)

⁴⁹ **Evakuace** - 23. září obdržela zdecimovaná a odříznutá britská 1. výsadková divize rozkaz k ústupu. Na organizaci se podíleli i holandské partyzáni. Využívali k tomu na dno řeky tajně položený telefonní kabel. Přepravu zajišťovali kanadští ženisté, podporu na jižním břehu pak jednotky 101. AD. 25. září ve 21:00 byla zahájena přeprava přes Dolní Rýn v úseku mezi oosterbeekým starým kostelem a místem u Drielu, kde je dnes památník (u autobusové zastávky). Trasa byla značena svítícím stříbrným palby Boforsů, asi v polovině noci také palbou Němců, kteří provoz na řece zaznamenali. Do rána se podařilo přepravit 2 163 britských výsadkářů. Zbývajících téměř 7 000 mužů zůstalo v Arnhemu – mrtví, ranění, nezvěstní. Britové se sem vrátili až příští rok v dubnu, to už ale na dohled od evakuačního sektoru stály 2 pontonové mosty typu Bailey.

⁵⁰ Major **Richard Winters**, legendární velitel Band of Brothers - Bratrstva neohrožených čili roty E, později i velitel 2. praporu 506. pluku 101. AD

⁵¹ Generálmajor **Stanislaw F. Sosabowski**, velitel 1. polské samostatné parabrígády. V roce 1944 byl povýšen do hodnosti brigádního generála, zúčastnil se operace Market Garden jako velitel 1. výsadkové polské samostatné brigády. Po válce zůstal v emigraci ve Velké Británii a v roce 1967 zemřel v Londýně.

(PODROBNĚJŠÍ INFORMACE V PŘÍLOHÁCH)

Holandská mise 2008

pěšákům, **7th Battalion Hampshire Regiment**, kteří pomáhali Polákům odrazet útoky Němců podél Rýna.

Pokračujeme-li západně podél řeky, míváme mohutné zdymadlo a blížíme se k dálničnímu mostu. Pod ním je **101st Airborne Monument**, i tady působili američtí výsadkáři, zmiňovali jsme Dicka Winterse, tvrdě a bez odpočinku tu bojovali v říjnu a listopadu 1944, aby je pak čekala prosincová Bastogne..... (znalci vědí, kdo neví, přečte si:

bří Filáčkové, Ardeny 2005, knižnice Background).

Najíždíme na dálnici A 50 a uhnáme k udenskému kempu. Na půl cesty, mezi Arnhemem a Eindhovenem, necháváme těsně vpravo město **Oss**.⁵²

Poslední den v oblasti operace Market Garden, zítra odjíždíme.

Je krásné počasí, v noci už má teplota dokonce vystoupit k 7 stupňům!

A loučíme se stylově, kníratý Holanďan pozval svého kamaráda, který k nám zajíždí originál jeepem v plné

dobové paradě. Domlouváme se anglicky, jde nám to dobře, hlavně Pulovi. No, společný zájem chlapy sblíží, řečové bariéry padají. Holandské baby (manželky) sedí opodál a hledí na to, jak evropští chlapi blbnou kolem jeepu, nechávají se fotit, vysvětlují si vzájemně co je co, vzdychají obdivně nad různými vychytávkami.

Holanďané nám dávají k nahlédnutí zajímavou knihu. Je to taková regionální kronika a popisuje tuto oblast a dění v ní od 1. světové války přes meziválečné časy až po druhou světovou válku a samozřejmě i všechny události ze září 1944. Je to taková unikátní, neoficiální publikace, plná nikde neuveřejněných fotografií, které pocházejí z místních rodinných archivů a pozůstalostí. A která v první řadě zmiňuje **nizozemské hnutí odporu**.⁵³ Příjemné povídání neurvale přerušil kuchař, řka, že se mu už hodinu k sobě lepší hotové těstoviny a děle je v požitelném stavu udržovat nehodlá.

Zbytek večera klasický – chlast a Mimo mísu. Jo, a ještě joint. Velitel v tom těžce lítá.

Čtvrtek 21. května 2008

Ráno pomalu balíme, musíme si pomoci sluníčkem, abychom řádně usušili stany. Opouštíme camp De Pier a nabere směr do blízkého Udenu. Městečko přináleželo do operačního prostoru 101. výsadkové, městem procházela Pekelná dálnice. Zastavujeme na delší přestávku, chceme se pokoukat a případně nakoupit něco holandských suvenýrů pro své blízké, stále jich máme málo. Městečko zajímavé, opět nutno obdivovat zahrádky, čistotu a úpravnost, ale s těmi suvenýry...nic moc.

Poznámky

⁵² "Divukrásná země Oss" - tento vyhlášený ráj objevilo mnoho bojujících jednotek v oblasti, Spojenců, Němců i příslušníků hnutí odporu. Ve městě Oss byla totiž tři německá skladiště. Ve dvou z nich byly uloženy zásoby konzervovaných potravin, šunky, masa a demižony ginu Bols, zatímco ve třetím byl cukr, cigarety, meruňková brandy a tak dále. Britové vybírali sklady ve dne, nepřítel odpoledne a večer. Občas se tu i potkávali.

⁵³ **Holandský odboj** - hovoříme-li o něm, pak kromě bojovníků musíme vzpomenout také obyčejné obyvatele, kteří s nesmírným nasazením vojákům pomáhali. Mnoho jich je bezejmenných, ale filmem "Příliš vzdálený most" byla proslavena jedna žena - **Kate Ter Horst** (Liv Ullmann). Pomáhala raněným britským výsadkářům bez ohledu na vlastní nebezpečí a majetek a vysloužila si přezdívku "anděl z Arnhemu". Její dům se stal polním lazaretem a její zahrada hřbitovem pro britské výsadkáře. Na jejím příkladu je také znázorněno, co čekalo obyvatele Arnhemu po bitvě – vyhnání z domova, kdy v následující zimě mnoho z nich bez přístřeší zemřelo. Velmi pregnantně se vyjádřil holandský princ Bernhard, když řekl: "*Má vlast si již nemůže dovolit luxus dalšího Montgomeryho úspěchu.*"

Na této stránce:

Středa 20. 5. 2008

- > Památníky u Rýna
- > Česko holandské přátelství

Čtvrtek 21. 5. 2008

- > Odjezd z campu
- > Uden

101. Airborne Monument

Holandská návštěva

Řidič pan Rambo podruhé

Holandská mise 2008

Míříme na východ a navigace nás vede do míst mezi Melmonfem a Venry, poblíž vesnice **Ysselsteyn**. Stojí tady největší německý hřbitov, kolem 35 000 hranatých, přízemních křížů a je to opravdu pohled, který trochu bere dech. Zhruba uprostřed je sestava zvonů, uspořádaných do zvonkohry, marně jsme čekali na libozvuky, byli jsme tu bohužel mimo cinkací dobu.

Posledním cílem na holandském území je **Museum Park Ooverloon**, než tam ovšem dojedeme, ještě se trochu zamotáme kolem města Venray, ale postupně se daří Ooverloon⁵⁴ dohledat a vyhledat, parkujeme před jakousi oborou, vlevo vidíme suvenýrové stánky, ale vchod je, zdá se, v kamenné zdi, hned u parkoviště. Procházíme lesíkem k nenápadné budově, okolo stojí standardní expozice – pár děl, Sherman, spatříme i konstrukci Baily Bridge. Vnitřní prostory jsou ale nečekaně noblesní, také vstupné je poměrně mastné. Hned na začátku je umístěna kolekce nablýskaných spojeneckých i německých tanků a transportérů, moc pěkné. Pak pokračujeme asi hodinu výtvarně zajímavou expozicí, která se týká holandského hnutí odporu, holandské okupace a kolaborace, běžného života v letech 1940 -1945, jímavě je zpracováno válečné martyrium holandských židů, hodně odkazů je tu nejen k operaci Market Garden, ale také obecně k britské účasti v tomto prostoru Holandska. Osvobozeneckým vojskem tu byli prostě Britové, Montgomeryho 21. skupina armád. Tady byla nástupiště britských vojsk v předjaří i na jaře 1945 směr Německo, směr Rýn, směr Berlín. Je to vše zajímavé, ovšem nic zásadně překvapujícího.

Nevíme ale ještě co nás čeká.

Už už se zdá, že je konec, poslední artefakty, pomalu docházíme k východu. Jen ještě tady je nějaký vstup... aha... místnost věnovaná generálu **Marshallovi**⁵⁵ – toto může být zajímavé, však je všude jen samý Monty a Ike, Patton či Bradley a náčelník generálního štábu kdesi ve Washingtonu holt není tak mediálně přitažlivý – a vzadu ještě jeden vchod... rychle tam jukneme....

... s úžasem zůstáváme stát a cvrkáme si do gatí!

Obrovské prostory končící v nedohlednu plné perfektně ošetřované, nablýskané bojové techniky všeho druhu. Tanky a děla. Letadla a rakety. Auta a transportéry. Motocykly a jeepy. Lodě a ponorky. Sestavené bojové scény - Invaze, Market Garden, Ardeny. Scény logistické činnosti včetně figurín černých Američanů, kteří překládají hromady beden a techniky. Mohutná B – 24, stříbrná V1, elegant-

ní Spitfare. Shermany všech typů a všech provedení. Sovětská technika, holandské moderní zbraně, izraelské tanky. Obrovské přepravní obojživelné tahače. Německé osmaosmadesátky, německé Tygry, německé flaky. .... Pastva pro oči, pastva pro naše klubovská srdéčka, věru důstojné rozloučení s Holandskem a jeho válečnou historií.⁵⁶

Poznámky

⁵⁴ Bitva u Overloonu probíhala v okolí obce Overloon mezi 30. zářím a 18. říjnem 1944 a vyústila ve vítězství Spojenců (bitva následovala hned po zahájení operace Aintree) a směřovala k osvobození města Venray.

⁵⁵ George C. Marshall – za války velitel spojeného výboru náčelníků štábů americké armády, po skončení II. světové války státní tajemník, tvůrce a propagátor tzv. „Marshallova plánu“

(PODROBNĚJŠÍ INFORMACE V PŘÍLOHÁCH)

⁵⁶ Marshallovo Muzeum v Overloonu je největší sbírkou vojenských vozidel a letadel v Evropě. V prostoru více než 10 000 m² je soubor více než 150 historických vozidel, plavidel a letadel, který poskytuje vynikající přehled o vojenské úsilí v průběhu druhé světové války.

Na této stránce:

Čtvrtek 21. 5. 2008

- > Německý velehřbitov v Ysselsteynu
- > Ooverloonské obří museum

Německý hřbitov
Ysselsteyn

V ooverloonském museu

Mitchell B-24

Velký velitel!

Holandská mise 2008

Jen tato samotná expozice si zaslouží vyčlenit si jeden celý den, my jsme tu pobýli tři hodiny a poměrně dlouho odpoledne odjíždíme. Hraniční město **Venlo**⁵⁷ je definitivní tečkou za Nizozemím, Neederlandem či Holandskem, vyberte si...

Jsmo v Německu a bortí se plány s nákupem doplňkových potravin. Tady totiž mají jeden z mnoha církevních svátků a zavřeno je opravdu všude, dokonce i v městečku jménem Hoven...

Naše cesta končí na kraji zalesněné oblasti Hürtgenského lesa, za Nideggem a Brückem, pod nideggenským

hradem, trčícím nad námi na vysokém brdu. V obci Brück přejíždíme malou říčku, vinoucí se kolem paty hradního ostrohu. Kdo by řekl, že je to řeka Rur, která dala své jméno celému Porúří. Zde je náš cíl - **camp Hetzigen**. Je sice pěkný, ale odporně přeplněný. Přesto se daří najít docela příhodné místo, pěkně v rohu u plotu, nebudeme rušeni ani nebudeme nikoho rušit a navíc - nemáme to daleko s čuráním...

Večer trochu zapaříme. Konec-konců, co se také při Mimo mísu dá dělat jiného.

Pátek 22. května 2008

Ráno je trochu těžké, **Mimo mísu**⁵⁸ nás nějak zmohlo. Leč ptáčci cvrlikají, kempovníci pomalu lezou ze stanů a slunce opatrně vykukuje zpoza nideggenského hradu.

Je ráno v **Hürtgenském lese**.⁵⁹

Ale – daří se vyjet, směr Schmidt, Harscheidt, Mausbach a konečně Vossenaek. Všechna ta místa, která jsme projeli, objevujeme v místopisných análech, pokud procházíme po stopách krutých a těžkých bojů v Hürtgenském lese. Bojovalo se tu na podzim roku 1944 a pak i na jaře 1945, kdy byla celá oblast definitivně obsazena Spojenci. Bojiště se nevešlo mezi velké události 2. světové války, mezi Al Alamein, Stalingrad, Invazi, Guadalcanal či Midway. Ale muži, kteří zde bojovali, procházeli blátivým utopeným peklem nepředstavitelně těžkého terénu Hürtgenského lesa a boje tady lze srovnat s boji na krvavé řece Rapido pod Monte Cassinem nebo konec konců i s naší Duklou.

Poznámky

⁵⁷ **Venlo incident** - v letech 1938-39 pracovali v Nizozemí major R. H. Stevens a kapitán S. P. Best. Oba důstojníci byli pracovníky britské SIS a sbírali informace o vývoji v Německu. Netušili, že ti, kteří je informují, jsou nasazení pracovníci Abwehru. Rozjeli síť kontaktů a vizí s ambiciózním programem (mj. odstranění Hitlera), naivně však "zobali z ruky" německé straně a klamně informace předávali SIS. Neville Chamberlain a Lord Halifax byli jejich zprávami nadšeni. 9. 11. 1939 se na nizozemsko - německém přechodu u Venlo konala domluvená schůzka Stevense, Besta a pro Brity pracujícího nizoz. poručíka Dirka Klopa s německým informátorem (W. Schellenbergem, který ve skutečnosti řídil skupinu Abwehru proti Britům). Během schůzky se z Německa přihnal nákladní auto a osobní limuzína. Z nákladního vozu vyskákali agenti Sicherheitsdienst, došlo k přestřelce a Klop byl zraněn. Němci spoutali oba anglické důstojníky, těžce zraněného Klopa a nizozemského řidiče Lemmense. Hodili je do auta a unesli do Německa. Hitler použil této akce k propagandě zejména při obsazování Nizozemí německou armádou. Událost rovněž vedla k odhalení a zatčení dalších anglických agentů v Německu.

(PŘÍBĚH JE KRÁCEN, CELÁ VERZE JE SOUČÁSTÍ PŘÍLOH)

⁵⁸ **Mimo mísu** - veselá společenská hra pro děti mladšího školního věku

(PRAVIDLA K DISPOZICI V PŘÍLOHÁCH)

⁵⁹ **Hürtgenský les** - Jedna z nejdelších, nejkrvavějších a nejméně publikovaných bitev druhé světové války odehrávající se v hustých lesích podél německo - belgické hranice, v Hürtgenském lese. 30 000 Američanů bylo zabito nebo zraněno během šesti měsíců bojů, které začaly v září 1944 a trvaly až do kruté zimy. Tisíce dalších bylo neschopno bojovat vlivem únavy a vyčerpání. Odhadem bylo zabito 12 000 Němců. „Ten, kdo přežil Hürtgenwald, musí mít anděla strážného na obou ramenou.“ napsal Ernest Hemmingway v časopise Collier.

(PODROBNĚJŠÍ INFORMACE O BITVĚ V SEKCI PŘÍLOHY)

Na této stránce:

Čtvrtek 21. 5. 2008

> Rozloučení ve Venlo

> Camp Hetzigen

Pátek 22. 5. 2008

> Mimo mísu

> Hürtgenský les

Život ve stanech

Odpočinek před zavřeným muzeem ve Vossenaeku

Holandská mise 2008

Ve **Vossenacku** se těšíme na muzeum. Muzeum je soukromé a bohužel zavřené. Mají tu být exponáty, které majitel posbíral a sbírá v této oblasti. My se musíme spokojit s nákupem voňavého salámku u místního řezníka a s letným nakouknutím do zdejšího kostela.

Zamíříme na západ, na Simonskaal. Po 300metrech za Vossenackem jsme v pamětním areálu s informačními tabulemi o německé Chrtí divizi („**Windhund**“)⁶⁰, hned vedle je německý vojenský hřbitov. Je odtud pěkný výhled na zvlněný horizont Vossenacku s panoramatickou infotabulkou.

Pokračujeme sjezdem dolů do hlubokého údolí. Tady je vlastní Simonskaal, údajně je tu nějaký bunkr, ale kromě jakési moderní skulpturální přišernosti ze železných rezavých profilů (symbolizující prý řeku Kaal) nic nevidíme.

Projedeme Simonskalem, serpentínami prudce vzhůru – boje v tomto terénu musely být opravdu hrozné - po pravé ruce necháváme Vossenack, projedeme Germeter a před pravou odbočkou na Hürtgen zastavíme u hřbitova vlevo od silnice. Je to malý německý válečný hřbitůvek a v čele stojí **památník lieut. Friedrichu Lengfeldovi**, který padl při pokusu o záchranu amerického vojáka. Symbol lidskosti, příklad člověčího jednání bez ohledu na národnost, ideologii, náboženství nebo tu „správnou stranu barikády...“⁶¹

Míříme na Hürtgen, dále až na okraj Kleinau, míváme dvě větrné elektrárny a chceme posvačit v polích a kochat se vyhlídkou do tohoto krásného kraje. Ale je tu všude až přespříliš větru a proto pokračujeme dál přes Brandberg do Bergsteinu. Je to taková hürtgenská prdelka, ale na konci obce u kostela je parkoviště, u něj pískoviště s kolotočem a - vyhlídkou. Kopcovitý terén, údolní přehrada, výhled do daleka až kamsi za obzor, kde v oparu tušíme komíny průmyslového Porúří.

Po svačince, projížděce na kolotoči a lehkém flirtování s místními ženami (přijela nějaká pojízdná prodejna a baby nakupovaly) odjíždíme a přes Zerkall a Brück vyjíždíme prudkým svahem do **Niggedenu**. To je zase takový německý honfleříček. Vše je starobylé, zachovalé a hnědorůžovofialové. Pěšky dokráčíme na hrad, který pozorujeme od našich stanů v Hetzingenském campu. Z hradeb je příjemný výhled, můžeme sledovat zelené vrcholky stromů, které kopírují zdejší kopcovitý terén, opravdové zelené vlnící se moře.

V hradní zahradní restauraci si dáme kvasnicové hutné pivo. Je zvláště táhlé a etiketka na elegantních sklenicích nám představuje soukromý rodinný pivovárček s dlouholetou tradicí. Další pivko si dáme ještě na půvabném náměstíčku v Niggedenu a nad hlavou nám bzučí vírník. Ten se taky moc často nevidí.

Večer v campu je pohodový, popijíme, pojídáme, někteří se i myjí. Zítra balíme.

Poznámky

⁶⁰ 116. pancéřová divize **Windhund** vzniká v roce 1944 reorganizací z 16. pěší divize. Ve znaku má chrtu (windhund). S tímto emblémem se zúčastní bojů v Normandii i u Falais, bojuje v prostoru Eifelu a Hürtgen, v lednu 1945je nasazena v Ardenách. Celkem v ní sloužilo 45000 vojáků, více než 8000 zemřelo

⁶¹ Jeden z těch, kteří se z bitvy v Hürtgenském lese dostali živí, je šestaosmdesátiletý genmjr. John F. Ruggles z Phoenixu. Jako podplukovník sloužil u 22. pěšího pluku. V roce 1994, u příležitosti 50. výročí bitvy, inicioval mezi veterány z pluku nápad umístit **It. Friedrichu Lengfeldovi** památník. Rugglesovy aktivity se nesetkaly s mediální pozorností, o odhalení pomníčku neinformovalo žádné zpravodajství v USA. Ale příběh by měl být vyprávěn a předáván dál. Jde totiž o velmi zvláštní symboliku. Narozdíl od jiných válečných památníků neoslavuje vlastní vojáky, ale je vyjádřením úcty Američanů poručíkovi německé pěchoty za jeho akt lidskosti.

Na této stránce:

Pátek 22. 5. 2008

- > Vossenack
- > Chrtí divize
- > Friedrich Lengfeld
- > Niggedenské pivo

Informace o Chrtí divizi
Hřbitov za Vossenackem

U Lengfeldova památníku
Hürtgen

Niggedenský hrad

(LENGFELDŮV PŘÍBĚH V SEKCI PŘÍLOHY)

Holandská mise 2008

Sobota 23. května 2008

Ráno vstáváme už v 6.00 !! (zařídil Jaromír), jsme ale nuceni skládat stany za mokra, slunce je schované za kopci a není nikoho schopnějšího, kdo by vysušil podlahy i zarosené stany.

Postupně opouštíme klikaté silničky v Hürtgenském lese a propracujeme se na německou dálnici. Před námi je Rýn.

Zcela posledním cílem celé letošní mise je **Remagen**. Tady získali Američané 7. 3. 1945 neporušený most přes Rýn. Ač umístěn v oblasti mimo strategicky významný postup, stal se tento most na 14 dní (pak se zřítíl do vln Rýna) veledůležitým činitelem neohrožitelného spojeneckého předmostí na východní straně Rýna⁶². Daří se nám zaparkovat bez problémů na malém parkovišti u poblíž mostu, je tu prázdné, žádný cizinecký ruch. Překvapuje nás mohutnost a zchovalost zbytků

Lunderdorfova mostu. Charakteristické dvojice věží na každé straně širokého toku Rýna jsou zvláště zčernalé a působivé. My jsme na západní straně, v jedné z věží je cosi jako památník, ale dovnitř nejdeme. Na druhé straně řeky rozeznáváme za tamními věžemi mostu zazděný tunel ve skále Erpeler Ley, která se tyčí vysoko nad řekou a nahoře vlaje americká vlajka. Tunelem tehdy vedla trať a schovávaly se zde stovky procházejících německých civilistů i vojáků.

My si fotíme pamětní desky, které popisují události, z historického zdiva dolujeme památní šutříky a čuráme do Rýna jako ten starý parchant George S. P. jr.⁶³

Cestou k autu zjišťujeme, že se tu před zbytky nájezdu na most provádějí nějaké stavební práce, vypadá to na asfaltované placené parkoviště se suvenýry a občerstvením včetně poutačů k Bridge near Remagen. Příští rok si už nachystejte eura!

Vyjíždíme a čeká nás dlouhá cesta do Čech. Mažeme po dálnicích, občas je zastávka, přejíždíme bývalou hranici mezi Německy, taky se hned horší úroveň dálnic a řidiči tu přestávají dodržovat povolenou rychlost. Před německo-českou hranicí se ale naše vozy vzájemně ztrácejí, sice na sebe ještě čekáme kdesi u Teplic, ale to už zjišťujeme, že jsme sice všichni v Čechách, ale na úplně jiných silnicích. A tak se probíjí osádka vozu Rambo přes České Středohoří do Mělníka a já⁶⁴ ještě přes 2 piva v nádražní restauraci v Lysé nad Labem mašinkou do Hradce Králové.

Osádka Vašek dojela přes Prahu také dobře, rudý bratr zpoza Velké louže Pula to prospal a nic si nepamatuje.

Howgh!

Poznámky

⁶² **Most u Remagenu** - (Ludendorffův most) 7. března 1945 jej jako jediný most na Rýnu obsadila 9. obrněná divize. Ludendorffův železniční most byl po odpálení náloží sice poškozený, ale stále stojící na původním místě a použitelný. Hitler osobně zasazoval do plánů zničit most všemi možnými způsoby, včetně žabích mužů, proudových bombardérů Me 262, nebo použitím minimálně deseti raket V-2. Postupné poškození konstrukce mostu však nakonec způsobila jeho samovolné zřícení, k němuž došlo 17. března odpoledne. Na druhém běhu však už tou dobou bylo 60 tisíc spojeneckých vojáků s bojovou technikou a navíc ženisté postavili několik mostů pontonových.

(PODROBNĚJŠÍ INFORMACE O DOBÝVÁNÍ MOSTU V SEKCI PŘÍLOHY)

⁶³ Znalci vědí - viz obrázky a text v přílohách

⁶⁴ já = tzv. **ich forma**, čili vyprávění v 1. os. j. č., v tomto případě: **já** = **Křičící orel z HK**

Na této stránce:

Sobota 23. 5. 2008

- > Remagen
- > Lunderdorffův most
- > Domů.....

Věže Lunderdorfova mostu

Pohled přes Rýn na Erpeleytskou skálu

Zbytky mostu nad Rýnem

BACKGROUND

Holandská mise 2008

Přílohy

• Organizace vojsk a jména velících důstojníků souvisejících s operací Market Garden	63
• Arnhemské mosty	67
• Robert „ROY“ Urquhart	69
• Léčka na Kavanagha	71
• John Dutton „Johnny“ Frost	72
• Přeplavba řeky Wall—Walcrossing	74
• Kapitán Jacob Groenewound	76
• Stanislaw Sosabowski	77
• Generál G. C. Marshall	78
• Incident ve Venlo	79
• Bitva v Hürtgenském lese	82
• 116. pancéřová divize „Windhund“	86
• Příběh Friedricha Lengfelda	87
• Zachráněný most u Remagenu	88
• George S. Patton jr.	91
• Mimo mísu	92

Organizace vojsk a jména velících důstojníků souvisejících s operací Market Garden

Spojenci

21. skupina armád - maršál Bernard Law Montgomery

21. skupina armád

1. výsadková armáda

velitel - generálporučík **Lewis Hyde Brereton**

zástupce - generálporučík **Frederick Browning**

(zároveň velitel 1. britských výsadkových sborů)

- 1. výsadková divize – gmj. **Roy Urquhart**
- 6. výsadková divize – gmj. **Richard Gale** (nenasazena)
- 1. polská parabrigáda – brg. **Stanislaw Sosabowski**
- 52. pěší divize Lowland – brg. **Edmund E. Smith** (nenasazena)

generálporučík **Matthew Ridgway**

(velitel XVIII. amerických výsadkových sborů - čili zbytek 1. výsadkové armády, předtím velitel 82. divize)

- 17. výsadková divize – gmj. **William Miley** (nenasazena)
- 101. výsadková divize – gmj. **Maxwel Taylor**
- 82. výsadková divize – brg. **Jim Gavin**

2. britská armáda

velitel - generálporučík **Miles C. Demsey**

XXX. sbor - gpor. **Brian Horroks**

- gardová obrněná divize – gmj. **Allan Adair**
- 43. pěší divize Wessex – gmj. **G. Ivor Thomas**
- Nizozemská brigáda princezny Ireny – plk **Albert de Ruyter van Steveninck**
- 50. pěší divize Northumbrian – gmj **D.A. H. Graham** (od 18. září u VIII.sboru)
- 8. obrněná brigáda – držela koridor

VIII. sbor – gpor. **Richard O'Connor**

- 11. obrněná divize – gmj. **Robert Phillips**
- 3. pěší divize
- belgická 1. brigáda
- 50. pěší divize (od 18. září od XXX. sborů)

XII. sbor – gpor. **Neil M. Ritchie**

- 7. obrněná brigáda Scottish
- 53. pěší divize Welsh

Organizace vojsk a jména velících důstojníků souvisejících s operací Market Garden pokračování 1

Spojenci

Organizace výsadkových divizí

1. výsadková armáda v rámci 21. skupiny armád	1. britská vzdušná výsadková divize:	
	velitel	gmj. Robert „Roy“ Urquhart
	náčelník štábu	pplk. Charles Mackenzie
	1. parašutistická brigáda	
	velitel	brg. Gerald W. Lathbury
	1. parašutistický prapor	pplk. David Dobie
	2. parašutistický prapor	pplk. John Frost
	3. parašutistický prapor	pplk. John Fitch
	4. parašutistická brigáda	
	velitel	brg. John „Shan“ Hackett
10. parašutistický prapor	pplk. Kenneth Smyth	
11. parašutistický prapor	pplk. George Lea	
156. parašutistický prapor	pplk. sir Richard de B. des Voeux	
1. vzdušná výsadková brigáda		
velitel	brg. Philip „Pip“ Hicks	
1. prapor hraničního pluku (<i>Border Regiment</i>)	pplk. Thomas Hadden	
1 prapor Jižněstaffordshirského pluku (<i>South Staffordshire Regiment</i>)	pplk. Derek McCardie	
7. prapor králových vlastních skotských hraničářů (<i>King's Own Scottish Borderers</i>)	pplk. R. Payton-Reid	
1. vzdušný výsadkový lehký dělostřelecký pluk	pplk. W. F. K. „Sheriff“ Thompson	
1. prapor pluku pilotů kluzáků (<i>No 1 Wing Glider Pilot Regiment</i>)	pplk. Iain Murray	
2. prapor pilotů kluzáků	pplk. J. W. Place	
1. vzdušně výsadková průzkumná rota	mjr. „Freddie“ Gough	
21. samostatná parašutistická rota	mjr. Wilson	
9. polní ženijní rota	mjr. J. C. Winchester	
1. samostatná polská parašutistická brigáda		
velitel	brg. Stanislaw Sosabowski	
1. prapor	mjr. Marian Tonn	
2. prapor	mjr. Waclaw Ploszewski	
3. prapor	mjr. Waclaw Sobocinski	

Organizace vojsk a jména velících důstojníků souvisejících s operací Market Garden pokračování 2

Spojenci

Organizace výsadkových divizí

v rámci 21. skupiny armád

82. americká vzdušná výsadková divize (All American):

velitel brigádní generál **James Gavin**

504. výsadkový pluk

velitel plk. **Rueben H. Tucker**

1. prapor *mjr. William E. Harrison*

2. prapor *mjr. Edward N. Wellems*

3. prapor *mjr. Julian A. Cook*

505. výsadkový pluk

velitel plk. **William E. Ekman**

1. prapor *William J. Hagan III*

2. prapor *plk. Ben Vandervoort*

3. prapor *John T. Davis*

508. výsadkový pluk

velitel plk. **Roy E. Lindquest**

1. prapor *mjr. Shields Warren*

2. prapor *Holmes*

3. prapor *plk. Louis G. Mendez*

325. pluk kluzákové pěchoty

velitel plk. **Charles Billingslea**

1. výsadková armáda

101. americká výsadková divize (Screaming Easel):

velitel generálmajor **Maxwell D. Taylor**

501. výsadkový pluk

velitel plk. **Howard Johnson**

1. prapor *pplk. Robert Ballard*

2. prapor

3. prapor *pplk. Julian Ewell*

502. výsadkový pluk

velitel plk. **George Moseley**

1. prapor *pplk. Patric Cassidy*

2. prapor *pplk. Steve Chappuis*

3. prapor *pplk. Robert Cole*

506. výsadkový pluk

velitel plk. **Robert F. Sink**

1. prapor *pplk. Bill Turner*

2. prapor *pplk. Robert Strayer*

3. prapor

327. pluk kluzákové pěchoty

velitel plk. **Joseph W. Harper,**

Součástí amerických divizí je i celá řada dalších podpůrných jednotek

Přílohy

Organizace vojsk a jména velících důstojníků souvisejících s operací Market Garden pokračování 3

Němci

generál-polní maršál **Gerd Von Rundstedt** – velitel západního bojiště

Generál-polní maršál **Walter Model** – velitel armád B,
(v době operace Market Garden měl velitelství v hotelu **Tafelberg** v Osterbeeku, jeho štáb byl v hotele **Hartenstein**)

II. tankový sbor SS:

velitel SS-Obergruppenführer und General der Waffen-SS **Wilhelm Bittrich**
(*velitelství v Doetinchem*)

divize II. tankového sboru se k Arnemu přesunuly 4. – 6. 9. 1944

9. divize „Hohenstaufen“

velitel SS-Obersturmbannführer **Walter Harzer** (zastupující gen. Bocka),
(šéflékařem je tu **Egon Skalka**. Divize odjela 13.9. z prostor Arnhemu částečně do Německa)

10. divize „Frundsberg“

velitel SS-Brigadeführer und Generalmajor der Waffen SS **Heinz Harmel**
(v době útoku byl v Berlíně, části divize jsou u Nerpeltu, u Albertova kanálu—první frontová linie v den zahájení pozemní části operace Market Garden)

1. parašutistická armáda

velitel generál **Kurt Student**
velitelství ve Vughtu
18-20 tisíc mužů, drží pozice na první linii podél Albertova kanálu

15. armáda

velitel generál **Gustav-Adolf von Zangen**
V době operace Market Garden drží pozice na severním břehu ústí Šeldy, západně od spojeneckých vojsk

generál **Hans von Tettau**

velitel divize von Tettau, útočí ze západního směru na Oosterbeek

mjr. **Sepp Kraft**

velitel části 16. výcvikového a záložního praporu, 3 roty, prapor je součástí divize von Tettau

kpt. **Paul Gräbner**

po oslavě povýšení odeslán k Njimegenu, nechává tu Henkeovi podporu a vrací se zpět k Arnhemu, po projetí Arhemským mostem padl v boji s Frostovými muži

Generálmajor **Friedrich Kussin**

velitel Arnhemu, padl, zabit britskými výsadkáři

plk. **Henke**

velitel bojového uskupení „Henke“ v Nijmegen (1. instrukční parašutistický štáb a další - 750 mužů), tvrdě bránili přístupy k nijmegenskému mostu

plk. **Swoboda**

velitel posil, včetně štábu protiletadlové brigády luftwafé, které dorazily 19. 9. 1944 k 9. SS divizi do Arnhemu

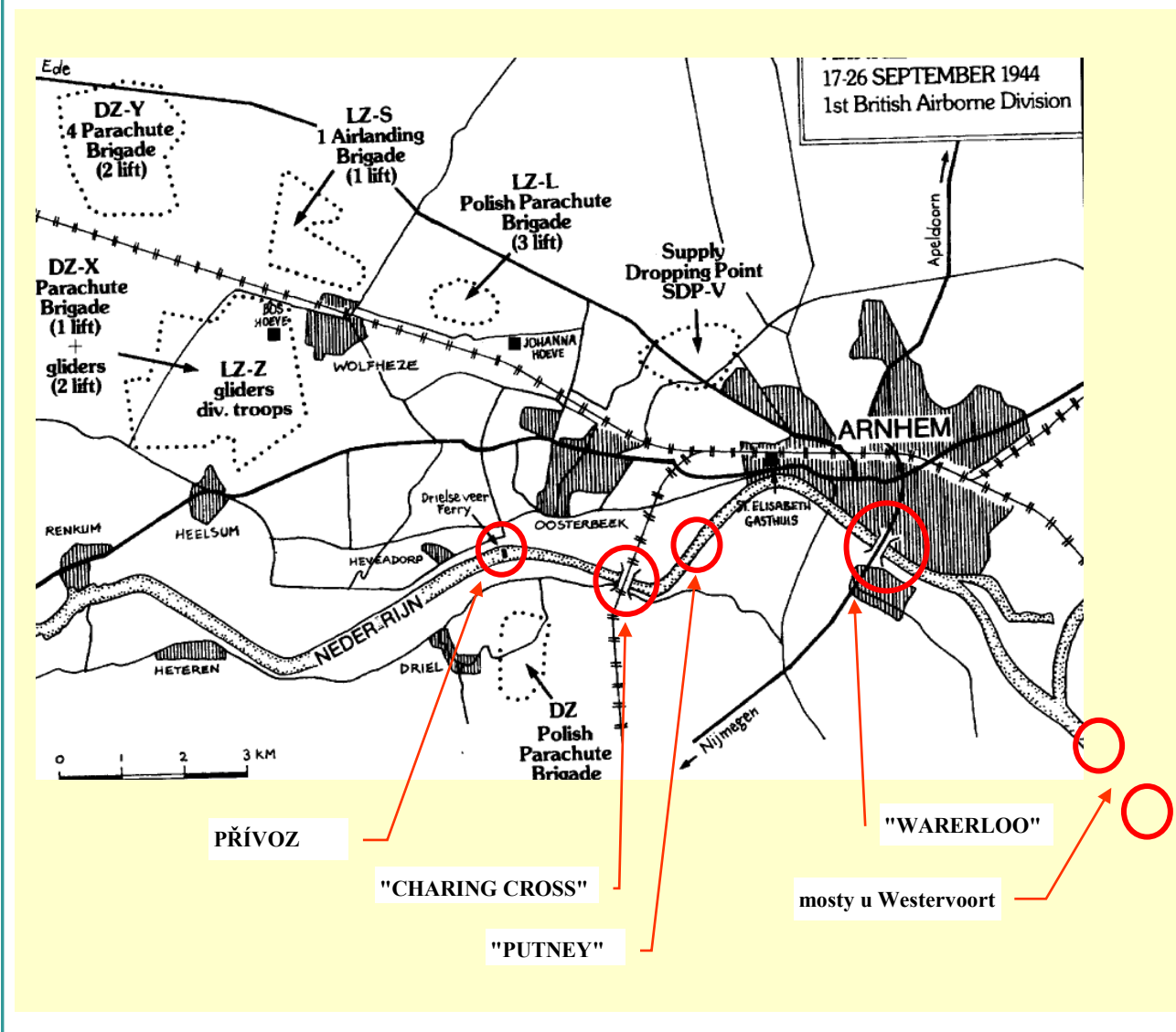
ARNHEMSKÉ MOSTY

Přímo do města Arnhemu směřoval v roce 1944 pouze silniční most s jediným obloukem, pnuocím se vysoko nad záplavovou oblastí a hrázemi. Ve spojeneckých plánech byl kódově označen jako "WARERLOO".

Na východ od něho byly u vesnice Westervoort vedle sebe ještě dva mosty starší konstrukce postavené na mnoha pilířích. Jeden silniční a jeden železniční. Stará pevnost Westervoort byla v té době obklopena větším počtem moderních bunkrů a chránila řeku Ijssel ze strany Arnhemu. Tyto mosty poškodila demoličními náložemi nizozemská armáda v roce 1940.

Na západ od mostu "WARERLOO" byl v roce 1944 německý pontonový most s kódovým označením "PUTNEY" (na stejném místě stály v roce 1945 dva americké pontonové mosty typu Bailey).

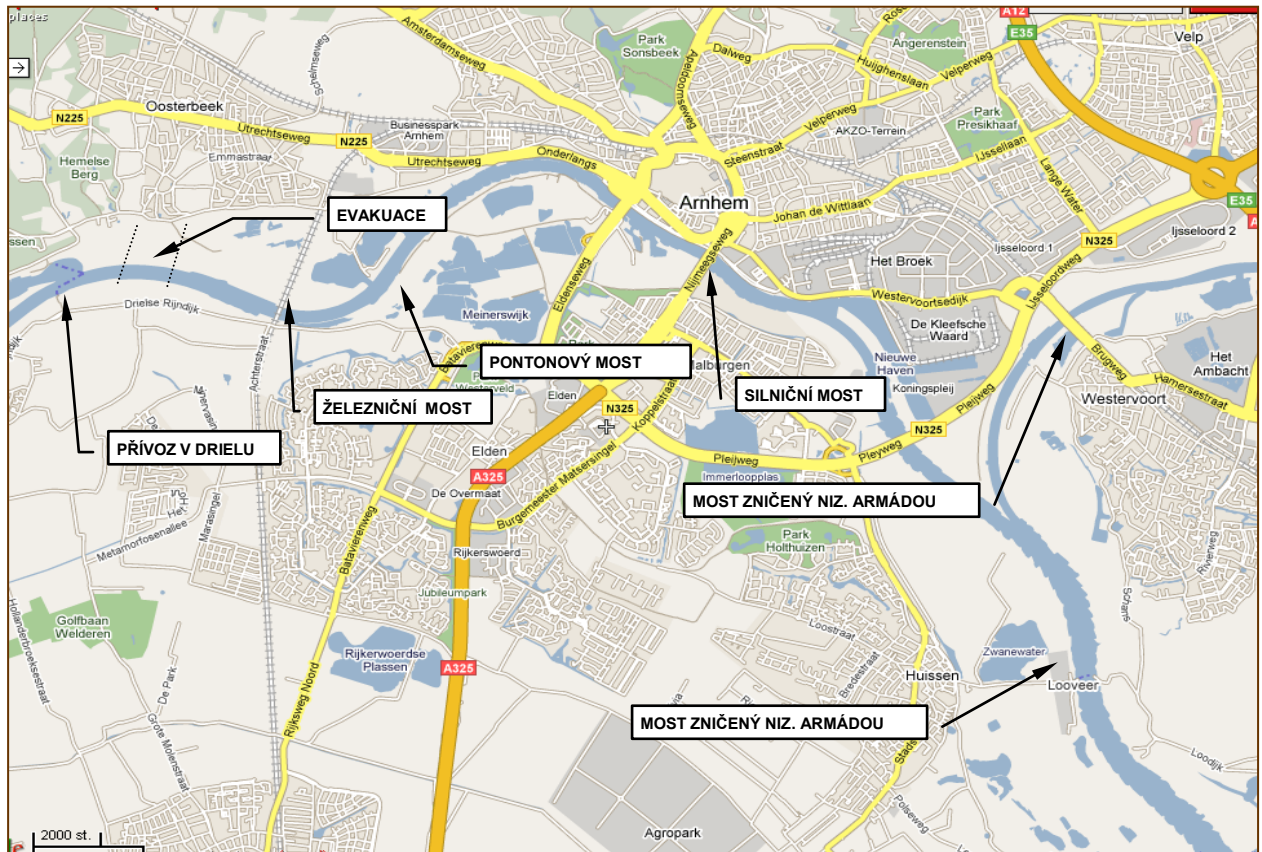
Vedle byl železniční most, kódové označení "CHARING CROSS" a o kilometr dále na západ, mezi Drielem na levém a Heveadorpem na pravém břehu byl funkční přívoz (nyní je používán pouze pro pěší a cyklisty).

ARNHEMSKÉ MOSTY

Pokračování 1

POLOHA ARNHEMSKÝCH MOSTŮ V R. 1944 VYZNAČENÁ NA SOUČASNÉ MAPĚ:

Arnhemský most v r. 1944

ROBERT „ROY“ URQUHART

Brigádní generál, velitel 1. britské výsadkové divize

Generál ve vycházkové uniformě

Generálmajor Robert (Roy) Elliott Urquhart, CB, DSO (28. listopadu 1901 - 13. prosince 1988) byl britský vojenský důstojník. Proslavil se díky své roli velitele britské 1. výsadkové divize během operace Market Garden.

Urquhart absolvoval Královskou vojenskou akademii v Sandhurstu. Poté, v roce 1920, byl poslán k pěchotě (Highland Light Infantry) a s touto jednotkou působil na Maltě.

Zde v jeho praporu sloužil oskarový herec David Niven. Stali se přáteli a později ve své autobiografii "The Moon's A Balloon" Niven popisuje Urquharta jako "kvalitního vojáka s velikým kouzlem a srdečností ..."

Herec David Niven

V průběhu prvních let druhé světové války Urquhart sloužil v Indii. Zůstal tam až do roku 1941, kdy byl jako štábní důstojník 3. divize Spojeného království vyslán do severní Afriky. Poté se jeho kariéra začíná urychlovat. Mezi lety 1941 a 1942 byl povýšen na podplukovníka a velel praporu lehké pěchoty - 2nd Battalion Duke of Cornwall's Light Infantry. O roku 1943 byl jmenován štábním důstojníkem 51. pěší divize, která byla dislokována v Severní Africe a za krátký čas velel britské 231. pěší brigádě, zapojené v bojích na Sicílii.

Do roku 1944 byl starším štábním důstojníkem XII. sboru. Ale právě v tomto roce mu bylo svěřeno velení 1. výsadkové divize. Její bývalý velitel, armádní generál G.F.Hopkinson, padl v Itálii a jeho nástupce, brigádní generál Eric Down, byl převelen do Indie.

Je ironií osudu, že Urquhart, který byl náchylný k nevolnosti z létání a nikdy přímo nevelel, se stal příslušníkem výsadkové jednotky. Přestože byl naprostým nováčkem v problematice vzdušných operací, velel v září 1944 své divizi během operace Market-Garden. Byl vysazen do oblasti Arnhemu s úkolem zajistit přechod přes řeku Rýn. Po devět dní bojovala Urquhartova divize bez podpory proti obrněným jednotkám II. SS pancéřových sborů.

Britské vzdušné síly byly tehdy devastovány těžkými ztrátami během zoufalé obrany, která se odehrávala ve stále se zmenšujícím obranném perimetru. Teprve 25. září byl vydán rozkaz, aby zbytky divize ustoupily a stáhly se přes Rýn. Během těchto devíti dnů těžkých bojů ztratila 1. výsadková

ROBERT „ROY“ URQUHART**Brigádní generál, velitel 1. britské výsadkové divize***Pokračování 1***Generál před hotelem Hartenstein v Oosterbeeku**

divize tři čtvrtiny svých sil. Jako zničená a rozbitá bojová jednotka byla stažena do Spojeného království a na bojišti II. světové války se již znovu neobjevila.

Divizi byl udělen na Urquhartovo doporučení "Bronzový lev" - vysoké královské holandské vyznamenání za extrémní statečnost v boji za svobodu Nizozemí.

(Návrhy jsou posuzovány nizozemskou Radou pro medaile za statečnost, která je součástí Ministerstva obrany. Vlastní udělení "Bronzen Leeuw" pak projde formou královského výnosu. Královna Beatrix 31.5.2006 posmrtně udělila Bronzového lva také genmjr. Stanislawu Sosabowskému, veliteli 1. polské nezávislé parašutistické brigády, za jeho služby v rámci operace Market Garden.).

Po skončení války sloužil Urquhart na několika štábních pozicích, mj. jako velící generál Malaysian Command (1950-1952) během malajské krize. Roy Urquhart odešel do penze v roce 1955. Po odchodu z armády přijal Urquhart výkonnou řídicí funkci v ocelářském průmyslu, do důchodu definitivně odešel v roce 1970.

V roce 1958 Urquhart zveřejnil knihu "Arnhem: Britský nechvalně známý výsadkový útok ve 2. světové válce" (Arnhem: Britain's Infamous Airborne Assault of World War II) s podrobným popisem bojů. Biografické dílo s názvem "Urquhart v Arnhemu" o něm napsal John Baynes.

Ve filmu příliš vzdálený most (A Bridge Too Far) z roku 1977 Urquharta zpodobňoval Sean Connery a sám generál se natáčení zúčastnil jako konzultant.

Generál v polním battledresu**Sean Connery jako představitel generála Urquharta ve filmu Bridge Too Far**

LÉČKA NA KAVANGHA

Léčka, do které se dostala 2. parašutistická četa 250. vzdušné výsadkové lehké roty Královského armádního sboru služeb (RASC).

Úkolem RASC bylo zásobovat municí, PHM a potravinami všechny brigády. Měla jednu četu pro každou ze tří brigád. Každá četa disponovala 5 jeepy (každý jeep mohl táhnout 2 přívěsné vozíky).

2. četě velel kpt. **Desmond T. Kavanagh**. Jeho skupinu tvořily pravděpodobně (počty se rozcházejí) tři jeepy, každý s jedním přívěsem.

Mezi vozidly malého konvoje bylo rozptýleno družstvo průzkumné čety pod velením srg. McDowela.

Osádky jeepů 2. čety RASC:

1. jeep řidič *Thomas, velitel kpt. Kavanagh,*
2. jeep řidič *Deherty, velitel des. Blaxley,*
3. jeep řidič *Clarke, velitel des. Syrne.*

Konvoj směřoval po Stationsweg k zónám shozu, nejspíše k zóně L (u které je dnes památník Air Despatchers Memorial.). Na ní měli provést průzkum a sběr materiálu. Minuli hořící německé pásové vozidlo, jehož posádka ležela kolem mrtvá. Právě přejeli viadukt nad tratí (tenkrát byl vyklenuťejší, „hrbatější“ než dnes, takže přes něj nebyl dobrý výhled) a minuli odbočku doprava k dnešnímu Oosterbeek War Cemetery.

V tu chvíli na ně vypálil kanón stojící o něco dál na Stationsweg a zasáhl předek Kavanaghova vozidla. Kapota vylétla vzhůru, jeep se zastavil a ostatní se do něho vklínily. Náraz vyhodil osádky na obě strany. Řidič Thomas byl zabit, Kavanagh vyskočil doleva do příkopu. Ken Clarke s kulometem Bren se bleskurychle ukryl do příkopu napravo a začal ihned střílet na Němce v domech a zahradách kolem. Boj trval krátce, přeživší a lehce ranění neviděli

jinou možnost, než pokusit se o ústup přes trať a zátarasu a dostat se do divizní administrativní oblasti (dnešní park s památníkem 1. britské vzdušné divizi—hotel Hartenstein). Kolika mužům se tento obtížný úkol podařil, kolik jich přežilo není známo.

Desmond T. Kavanagh, který kryl jejich ústup palbou z Clarkeova brenu, mezi nimi nebyl.

hrob

Desmonda T. Kavanagha na Oosterbeek War Cemetery

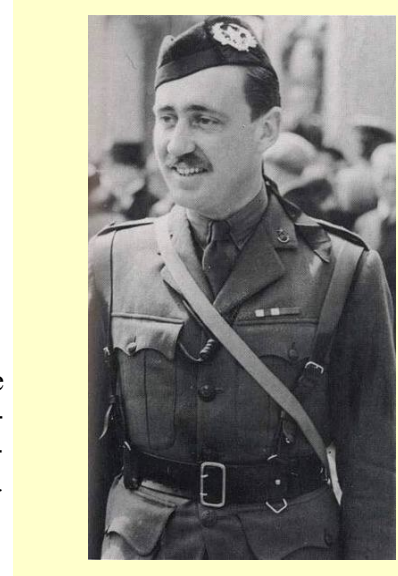
JOHN DUTTON „JOHNY“ FROST

Podplukovník, velitel 2. praporu 1. britské výsadkové divize

J.D.Frost patří k nejznámějším postavám, které se objevují v průběhu operace Market Garden. Jako velitel 2. praporu 1. britské výsadkové divize dosáhl severního nájezdu arnhemského mostu a hrdinný 4-denní odpor britských výsadkářů pod jeho velením proti výrazné německé přesile se zapsal do slavných análů II. světové války. Byl raněn a skončil v zajetí. Vězněn byl ve Spangenbergu a později v nemocnici Obermassfeldtu. Osvobozen byl v březnu 1945 oddíly americké armády.

Počátek vojenské kariéry

Po absolvování školy v Sandhurstu nastoupil v r. 1932 ke „Cameronians“ - Scottish Rifles - Kameronským střelcům, s nimiž působil v Anglii a v Palestině. Jako kapitán byl převelen do Iráku a na Blízkém východě byl i v době vypuknutí války. Po návratu do Anglie v r. 1940 byl zařazen ke 2. praporu tvořícího se výsadkového pluku.

Služba ve druhé světové válce

Identifikační číslo: 53721

Operace Biting

Frost se poprvé proslavil v operaci "Biting" (česky asi "Kousání", pozn. překl.) přepadem německého radaru typu Würzburg v Brunevalu. Cílem akce bylo demontovat a odnést důležité konstrukční části zařízení. K útoku byl určen nezkušený Britský výsadkový pluk. 27. února 1942 bylo 120 mužů roty C pod velením majora Frosta vysazeno z dvanácti letounů AW38 Whitley (51. Sqn RAF) do oblasti radarové základny. Setkali se s tuhým odporem, ale podařilo se jim přesto splnit úkol. Pořídili fotografie zařízení, odmontovali důležité součástky a jako bonus zajali německého radarového technika. Pak podle plánu ustoupili ze srázu dolů na pláž, odkud proběhla jejich námořní evakuace. Britské ztráty: dva padlí, šest zraněných a šest zajatců chycených jednotlivě v noci. Dva britští signalisté byli zajati o 9 dní později, když se snažili dosáhnout území Švýcarska.

Ministerský předseda Winston Churchill byl nadšen a garantoval další válečné operace výsadkářů. Úspěch byl prezentován na titulních stranách britského tisku a do určité míry vedl ke zlepšení veřejné morálky, včetně morálky ozbrojených sil. V reakci na tento přepad Němci zesílili obranu svých radarových pozic.

Operace Torch

Během spojeneckého vyloďení v Severní Africe byly britské vzdušné síly vysazeny v Tunisku. Frost, jenž nyní velel 2. praporu, měl za úkol zaútočit na nepřitele v blízkosti letiště Depienne, 30 mil jižně od Tunisu. Na místě zjistil, že letiště jsou opuštěná a posily, které se s ním měly setkat poblíž Oudna nepřistály. Přitom Frostův prapor byl 50 mil za nepřátelskou linií. Probil se úspěšně

zpět do spojeneckých linií, ale ztratil při tom 16 důstojníků a 250 mužů.

Most Primosole

V roce 1943 byl během operace Husky Frostův prapor se zbytkem 1. parabrigády vysazen na Sicílii s příkazem ovládnout silniční most Ponte di Primosole. Brigáda byla beznadějně rozptýlena. 295 důstojníků a mužů, kteří dosáhli cíle, se ocitlo proti německému 4. výsadkovému pluku. Přesto most úspěšně hájili až do příjezdu dalších jednotek VIII. armády.

Frostova poslední akce před operací Market Garden v Itálii proběhla 9. září, kdy byla celá 1. parabrigáda nasazena během námořního útoku na Taranto.

JOHN DUTTON „JOHNNY“ FROST

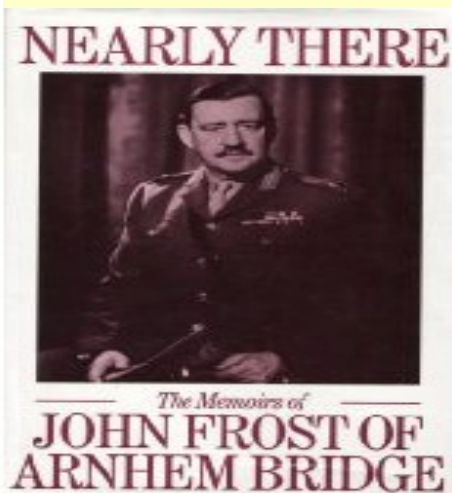
Podplukovník, velitel 2. praporu 1. britské výsadkové divize

Pokračování 1

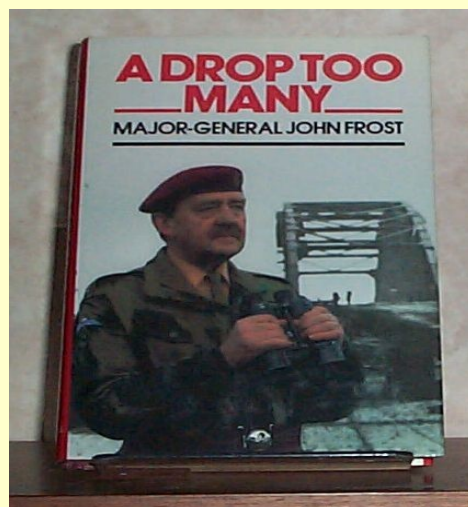
Market Garden

Podrobný popis celé operace Market Garden včetně činnosti a role J. D. Frosta naleznete v příloze na str. 4

Svou vojenskou kariéru zakončil J. D. Frost v hodnosti generálmajora (Major-General, od 10. února 1961), přičemž poslední funkci, kterou zastával před svým odchodem do výslužby (18. dubna 1967), bylo velení posádky britské armády na Maltě (Commander Malta Land Force).

V roce 1978 byl most přes Rýn v Arnhemu přejmenován na počest statečného Brita—Bridge of John Frost. Údajně tuto poctu odmítal a stavěl se k tomuto nápadu velmi neochotně. Jeho osobu i roli v operaci proslavil

nejvíce spisovatel Cornelius Ryan v bestselleru *A Bridge Too Far* (*Příliš vzdálený most*). Působil i jako vojenský poradce při realizaci filmové adaptace Ryanovy knihy, jeho postavu hrál Anthony Hopkins. Frost sám napsal na základě svých zkušeností z války autobiografii *Drop Too Many* (*Chyběla jen kapka*), která byla zveřejněna v roce 1980. Jeho druhá autobiografie *Nearly There* (*Tak blízko*)* byla zveřejněna v roce 1991.

V době svého odchodu z armády v roce 1968 dosáhl hodnosti **generálmajora** a byl oceněn *Companion of the Order of the Bath*, *Distinguished Service Order* and *Bar* a stal se i nositelem Válečného kříže a Maltézskeho řádu

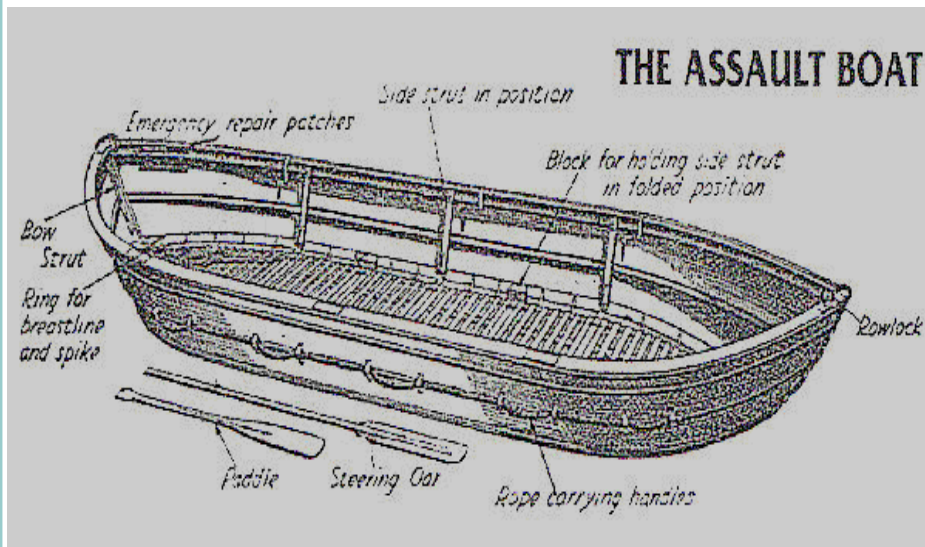
* překlad názvů Frostových knih: Klára Filáčková

Generálmajor John Dutton "Johnny" Frost zemřel dne 21. května 1993 ve věku 80 let a je pohřben na hřbitově Milland, West Sussex.

PŘEPLAVBA ŘEKY WAAL (WAALCROSSING)

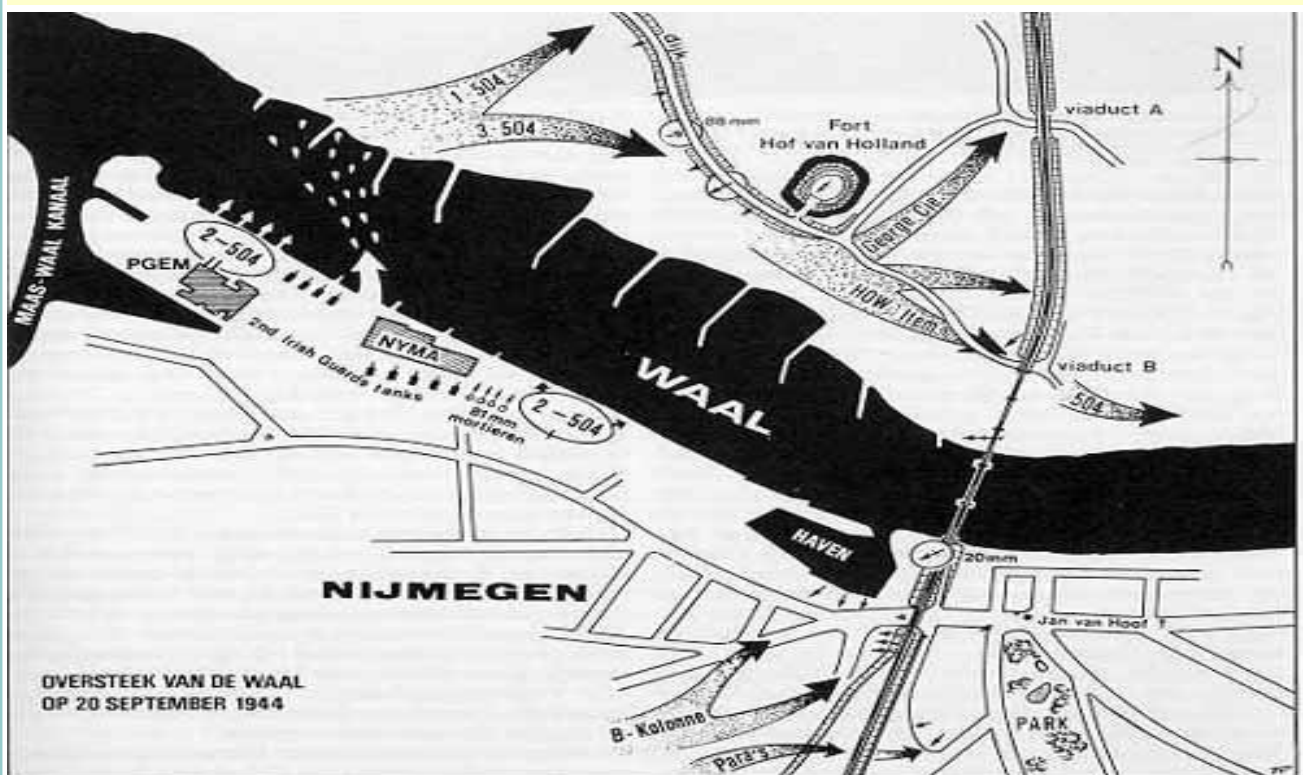
Nákres skládacího člunu použitého při akci

*Fotky téhož
(National Liberation Mus., Groesbeek)*

Obrázek dole je fotokopii nástěnné malby

(Další mapy jsou na <http://members.home.nl/thomas11/oorlogskarten.htm>,
text: výborné stránky Paratroops Association na <http://us-paratroops.valka.cz/historie82.htm>)

PŘEPLAVBA ŘEKY WAAL (WAALCROSSING)

Pokračování 1

Dnešní satelitní pohled na oblast překročení řeky Waal 3. praporem 504. pluku 82. AD

LEGENDA

- A:** MĀsto spuštěnĀ ělunĀ
- B:** Prostor vyloděnĀ
- C:** ElektrĀrna PGEM
- D:** Pevnost Hof van Holland obehnanĀ vodnĀm pěkolem, tehdy obsazenĀ Němci.
- E:** NijmegenskĀ pěstav
- F:** PamĀtnĀk (504 PIR, 307 ENG, 376 PFABN a 505 GUARDS ARMOURED DIV.)

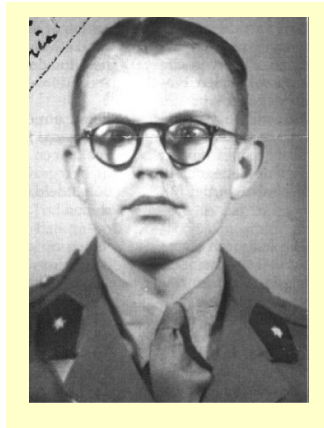
Přílohy

KAPITÁN JACOB GROENEWOUND

Jacob Groenewoud se narodil 8. listopadu 1916 v Amsterdamu. V roce 1935 jej povolali k výkonu vojenské služby, ale neprošel kvůli slabému zraku.

Během doby, kdy pracoval v Jižní Africe (v květnu 1940) obsadili Němci Nizozemí a Groenewoud se ihned hlásil do služby u Royal Dutch Indies (Královské Indické Holandské?) armády jako dobrovolník, ale znovu nebyl přijat.

Nicméně v září 1941 byl Groenewoud informován o tom, že byl uznán schopným služby ve Velké Británii. Do Spojeného království přijel 17. února 1942 a vstoupil do Brigády princezny Ireny (Princess Irene brigade).

V roce 1944, nyní už jako poručík, byl Groenewoud vybrán pro výcvik v SOE jako příslušník Jedburgh týmu.

Spolu se dvěma Američany, poručíkem Toddem a seržantem Scottem, byli určeni k nasazení do Nizozemska.

V neděli 17. září 1944 byli vysazeni kluzákem, ale brzy se od nich oddělil seržant Scott. Groenewoud a Todd došli s HQ 1. parabrigády k mostu v Arnhemu. Na místo se dostali během prvního večera.

V úterý 19. září už byl zřejmý nedostatek lékařského vybavení, který tolik chyběl britským vojákům na severním předmostí. Proto se Groenewoud a Todd dobrovolně pokusili sehnat lékaře z nedalekého domu a obstarat pomoc a také nějaký lékařský materiál v nemocnici Svaté Alžběty.

Pod palbou se jim podařilo ale překonat jen velmi krátkou vzdálenost. Groenewoud byl zabit okamžitě v husté palbě, zatímco Todda dostal odstřelovač. Němci přitom oznámili nemocničnímu personálu, že ten, kdo by se pokusil přijmout britské vojáky, bude zastřelen.

Za to, že položil svůj život při snaze zajistit lékařské vybavení pro zraněné vojáky, byl Groenewoud posmrtně oceněn propůjčením Vojenského Williamova vyznamenání 4. třídy. A malé náměstí nedaleko severního konce arnhemského mostu bylo pojmenováno po Groenewoudovi jako připomínka jeho oběti.

*Groenewoudův hrob
Arnhem Oosterbeek Military Cemetery:
dílec 16, řada B,
hrob č. 18.*

Pohled přes Groenewoudův památník na Frostův most, Arnhem.

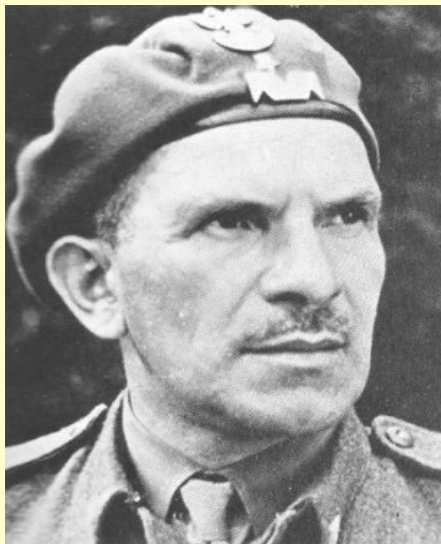

STANISLAW FRANCISZEK SOSABOWSKI

Brigádní generál, velitel 1. samostatné polské paradesantní brigády

Narodil se 8. května 1892 v rodině železničáře v rakouském záboru Polska. Po maturitě studoval vysokou ekonomickou školu v Krakově. V té době mu zemřel otec a Stanislaw musel přerušit studia, aby se postaral o matku a čtyři sourozence. Ještě na střední škole se stal členem a posléze velitelem Střelecké družiny, zorganizoval také tajný vlastenecký spolek, který řídil až do roku 1913, kdy byl povolán do rakousko-uherské armády. Na počátku první světové války nastoupil již jako kaprál k 58. pěšímu pluku a prodělal bojový křest pod Přemyšlem. Zúčastnil se bojů v Dukelském průsmyku, průlomu fronty u Gorlice a ofenzivy mezi Lublašíní a Brestem. V polovině roku 1915 byl starší seržant Sosabowski těžce raněn u řeky Lešno. Až do listopadu 1918 pak po vyléčení zůstal v Lublinu. Po válce se hlásil dobrovolně do tvořící se polské armády, získal hodnost majora, ale protože jeho zraněná noha nebyla ještě zcela zahojena, nemohl se zúčastnit polsko-sovětské války.

V roce 1922 začal studovat na Vysoké vojenské škole a poté pracoval v ad-

ministrativě na generálním štábu. Roku 1928 byl povýšen na podplukovníka a jeho zdravotní stav mu dovolil vrátit se k bojovým jednotkám. Nejdříve velel praporu, poté byl zástupcem velitele 3. pěšího pluku v Bielsku-Bialej. Roku 1930 se vrátil na Vysokou vojenskou školu, aby zde učil logistiku. Mezi posluchači byl velmi oblíben.

Po přepadení Polska Německem velel jednotkám pod Modlinem a při obraně Varšavy. Za odvahu a prokázané vojenské umění mu byl udělen řád *Virtuti Militari* a to v den kapitulace Varšavy – 29. září 1939. V době okupace se zapojil do práce odbojových organizací na polském území. Byl vyslán jako zvláštní kurýr s falešnými doklady na jméno Emil Helm do Paříže. Ve Varšavě zanechal ženu a syna Stanisława, studenta medicíny. Přes Rumunsko, Bulharsko a Řecko se nakonec dostal do Anglie, protože Francie 18. července 1940 kapitulovala. Zde přijal v hodnosti plukovníka funkci velitele 4. „kanadské“ pěší brigády z polských dobrovolníků.

V roce 1942 se stal velitelem 1. samostatné polské paradesantní brigády. Na podzim 1943 mu britská generalita nabídla funkci velitele britsko-polské divize v hodnosti brigádního generála, ale on odmítl. Po vypuknutí varšavského povstání chtěl se svou brigádou přijít na pomoc obráncům města, ale tento plán se ukázal vzhledem k situaci na frontách jako nereálný. 15. srpna byl povýšen na brigádního generála a jeho brigáda je zařazena do sestavy jednotek připravených provést operaci *Market Garden* – vysazení u Arnhemu. Operace začala 17. září, polská brigáda se měla připojit 21. září, ale zdrželo ji špatné počasí. Když byli Sosabowského muži 25. září konečně vysazeni, byla hlavní část britských sil u Arnhemu obklíčena a polští parašutisté byli částečně shozeni do nepřátelských pozic, kde byli zmasakrováni. Po katastrofě u Arnhemu, na níž nenesl generál Sosabowski nejmenší vinu, byl jmenován inspektorem Pomocných a strážních jednotek.

V roce 1948 byl gen. Sosabowski demobilizován. V té době již byla s ním v Londýně i jeho žena se synem, neboť v Polsku byl Sosabowski spolu s dalšími 76 důstojníky bojujícími na Západě zbaven občanství.

Dalších 19 let pak pracoval nedaleko Londýna jako obyčejný dělník. Zemřel 25. září 1967.

V roce 1969 byla urna s jeho popelem převezena do Polska, kde byla podle jeho poslední vůle uložena na vojenském hřbitově ve Varšavě.

GENERÁL G. C. MARSHALL

George Catlett Marshall:

Generál, který se stal laureátem Nobelovy ceny míru

George Catlett Marshall, přichází na svět 31. prosince roku 1880 v pensylvánském městě Uniontown ve středostavovské rodině. Vzdělání Marshall získává na Virginském vojenském institutu (absolvuje jej v roce 1901 v hodnosti podporučíka), roky před první světovou válkou pak tráví na různých postech v americké armádě.

Po vypuknutí první světové války v Evropě je G. C. Marshall povýšen do hodnosti kapitána, v roce 1917, po vstupu Spojených států do války, jako štábní důstojník (dočasně povýšený do hodnosti plukovníka) působí v amerických jednotkách ve Francii.

Po skončení první světové války se - opět jako kapitán - stává pobočником generála J. J. Pershinga („Černého Jacka“), pod jehož velením působí do roku 1924 jako **náčelník štábu amerických pozemních vojsk**.

Ve druhé polovině dvacátých let a v letech třicátých pak George Marshall (už jako podplukovník) působí na různých postech americké armády (mj. jako velitel pluku), v roce 1938 je pak jmenován příslušníkem generálního štábu amerických pozemních sil v hodnosti brigádního generála a o rok později (1939) se George Marshall stává **náčelníkem štábu pozemního vojska**.

Na tomto svém postu George Cattlet Marshall začíná s přípravami (předpokládaného) vstupu armády Spojených států amerických do bojů druhé světové války - po japonském útoku na Pearl Harbor a vstupu Spojených států do válečného konfliktu pak Marshall provede zásadní reorganizaci amerických vojsk – ta jsou nově rozdělena na tři hlavní složky: pozemní armádu, letectvo a armádní služby (pomocné síly, tj. zásobování apod.). Během druhé světové války pak Marshallovým přičiněním vzroste počet sloužících v americké armádě z 200 tisíc na počátku války na 8 miliónů vojáků na jejím konci.

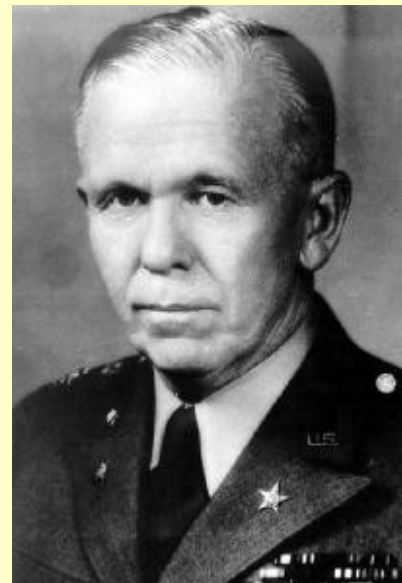
Do bojů druhé světové války George Marshall sám nikdy přímo nezasáhne – jeho úkoly jsou organizačního rázu, kromě několika služebních cest, při kterých se účastní všech významných válečných konferencí (v Quebecu, Casablance, Postupimi apod.), zůstává Marshall ve svém úřadu ve Washingtonu.

Po skončení druhé světové války se George Marshall postu náčelníka štábu vzdává a odchází do výslužby, nicméně již v roce 1946 je povolán prezidentem H. Trumanem, aby se v Číně pokusil zprostředkovat (neúspěšně) jednání mezi Mao Ce-tungovými komunisty a Čankajškovým Kuomintangem.

V letech 1947–49 George Marshall působí v americké vládě jako **státní tajemník** (ministr zahraničních věcí). 5. června roku 1947 je pak z Marshallova popudu vyhlášen tzv. Marshallův plán, který má prostřednictvím finanční a hospodářské pomoci ze strany Spojených států amerických pomoci evropským zemím, zničeným válkou, obnovit jejich hospodářství. Mezi evropské země (mimo Sovětský svaz, který pomoc odmítl, a jeho satelity, včetně Československa) je pak do konce roku 1951 rozděleno přes 13 miliard USD.

V roce 1949 George Marshall pro nemoc ze všech svých postů odchází, aby se pak, v letech 1950–51, ještě vrátil na post **amerického ministra obrany** (na tomto postu se významně podílí v době korejské války na nerozšíření konfliktu do dalších oblastí jihovýchodní Asie).

V roce 1953 se George Marshall stává **laureátem Nobelovy ceny míru** za svůj přínos při obnově poválečné Evropy, 16. října roku 1959 pak George Catlett Marshall ve Washingtonu umírá. Jeho ostatky jsou uloženy na Arlingtonském národním hřbitově.

INCIDENT VE VENLO

Podrobnosti o případu, později označeném jako Venlo incident, nebyly nikdy zcela odhaleny, přestože se o této příhodě ze samého počátku války hovořilo i v norimberském procesu. Žádný jiný případ špiónážního dobrodružství v té době nebyl tak mistrně připraven jako tento.

V Nizozemí tehdy pracovali jako úředníci anglické mise Passport Control Office, major R. H. Stevens a kapitán Sigismund Payne Best. Oficiálně kontrolovali cestující do Anglie. Tato mise byla pozůstatek z 1. světové války. V podstatě bylo jejich úkolem shromažďovat informace o situaci v Německu. Oba důstojníci byli pracovníky Secret Intelligence Service.

R. H. Stevens

Pilně sbírali informace o vývoji vnitřní situace v Německu, jak se domnívali, za pomoci odpůrců Hitlerova režimu. Nevěděli, že ti, kteří je informují, jsou na ně nasazení pracovníci německého Abwehru pod vedením Waltera Schellenberga. Celou tuto špiónážní hru organizoval SS-Gruppenführer Alfred Naujocks na přímý rozkaz Reinharda Heydricha.

S. P. Best

Nebyli to jenom ti jmenovaní dva angličtí zpravodajci, ale i náčelník britské zpravodajské služby MI6, Claude Dansey, kteří uvěřili údajným odpůrcům Hitlera a zprávám, které jimi byly dodávány. Zvláště důvěryhodně působil jistý Dr. Franz (příslušník Sicherheitsdienstu), který se vydával za katolického uprchlíka a údajně udržoval časté styky ještě s jinými důležitými odpůrci Hitlera a nacistického režimu vůbec. Premiér Neville Chamberlain a ministr zahraničních věcí Lord Halifax byli těmito zprávami tehdy nadšeni, podporovaly jejich názor, že válku bude možno ukončit během několika měsíců, protože Hitler bude svými protivníky ve vedení Wehrmachtu svržen. Vůbec je nenapadlo, že by se údaje, jako například ty od Dr. Franze, měly nějak ověřit. Bylo totiž dost snadné zjistit, že Dr. Franz byl obyčejný zloděj, který jako manažer distribučního střediska pohonných hmot zpronevěřil 350.000 RM, a byl v Německu hledaný zatykačem. Před zatčením se uchýlil do Švýcarska a poté do Paříže. Zde byl kontaktován německou zpravodajskou službou vedenou Heydrichem a místo zatčení pověřen navázáním styků s Payne Bestem, což se mu přes jiné údajné uprchlíky před nacisty podařilo. Byl dokonce pozván i do Londýna. Pracovníci anglické tajné služby byli po rozhovoru s ním přesvědčeni, že se jim podařilo získat skvělého informátora, zvláště když se chlubil mimo jiné také tím, že má velice dobré styky s majorem německé Luftwaffe Solmsem, který patří k velké odbojové skupině, připravující svržení Adolfa Hitlera. Bohužel, nikdo z nich netušil, že Solms, neúspěšný operní zpěvák, vlastním jménem Johannes Traviglio, je ve skutečnosti nacistický agent.

Payne Best dostal za úkol vstoupit do styku se Solmsem a zjistit možnosti další spolupráce. Došlo k první schůzce v hotelu Wilhelmina ve Venlo, kde Solms vystupoval velice sebevědomě a ujišťoval Besta o existenci

Alfred Naujocks

Tento důležitý muž také zajišťoval a řídil fingované přepadení německého vysilače v Glivici, které bylo vlastně důvodem k přepadení Polska Němci, a v němž hrál hlavní roli zase Naujocks. Později byl Alfred Naujocks iniciátorem založení penězokazecské dílny v koncentračním táboře Sachsenhausen. O celé této napínavé historii poutavě vypráví rakousko-německý film Die Fälscher, který obdržel v roce 2007 v Hollywoodu Oskara jako nejlepší cizojazyčný snímek.

INCIDENT VE VENLO

Pokračování 1

tenci velkého spiknutí vysokých německých důstojníků proti Hitlerovi. Ujistil ho také, že jeho nejvyšší nadřízený se s ním v nejbližší době setká osobně. Major Stevens nikdy o pravdivosti těchto informací nepochyboval, a varování svého přítele, námořního důstojníka a vojenského ataše v Den Haagu, námořního kapitána B. B. Scholfieda, považoval, bohužel, za přehnanou opatrnost.

10. října 1939 se konala první schůzka v malé vesnici Dinxperlo, na hranici s Německem. Oba britští důstojníci byli povinni tuto schůzku hlásit nizozemské zpravodajské službě, která jim jako bezpečnostního průvodce určila poručíka Dirka Klopa. Ten vystupoval jako anglický kapitán Coppens, protože neutrální Nizozemsko se nesmělo akce nijak zúčastnit. Mezitím bylo Německo už ve válečném stavu s Anglií a Francií, které mu vyhlásily válku jako odvetu za přepadení Polska. Na této schůzi bylo dohodnuto další setkání, na které se dostavil Walter Schellenberg, německou stranou pověřený vedením této operace. Anglickým důstojníkům se představil jako major Schemmel a tázal se Paynea Besta, zda by byla Anglie ochotna na znamení dobré vůle uzavřít mír.

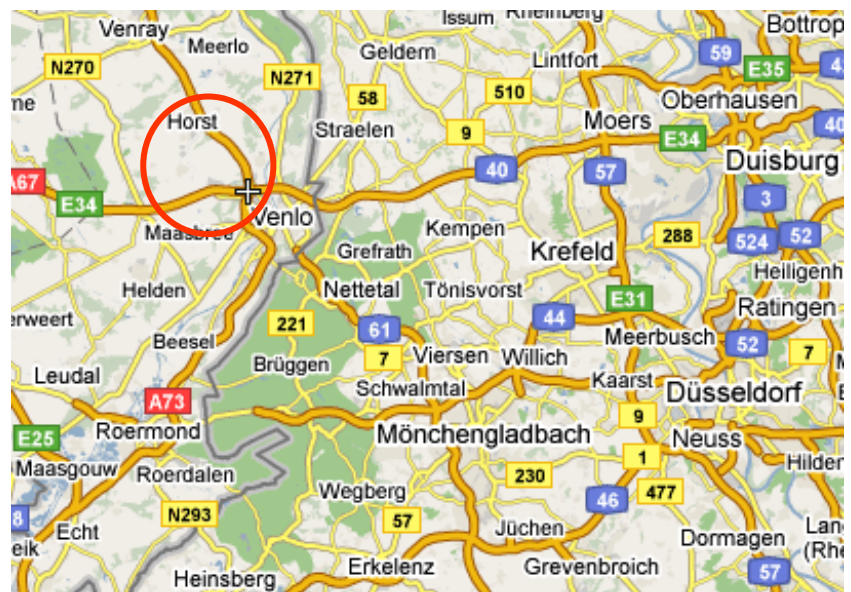
Walter Schellenberg

Vystudovaný právník se v roce 1933 spojil s nacisty a vstoupil do SS. Postupně se vypracoval do vedení Sicherheitsdienstu, zpravodajské služby SS a v roce 1944, po rozpuštění Abwheru, se stal hlavou německé tajné služby. Stál za mnoha zpravodajsky úspěšnými operacemi, ke konci války se s Himmlerem snažil kontaktovat západní Spojence, v červnu 1945 byl zatčen a odsouzen na 6 let. Pro zhoršující se chorobu byl propuštěn a v roce 1952 zemřel v Itálii.

Payne Best mu sdělil, že je o tom možno uvažovat za následujících podmínek: okamžité sesazení Hitlera a jeho nejbližších spolupracovníků, co nejrychlejší uzavření míru se západními mocnostmi, vrácení samostatnosti Rakousku, Československu a Polsku, skončení s autarkií, o kterou se Německo snažilo od roku 1933, zrušení centrálně řízené ekonomiky, státního kapitalismu, který jako jediný měl právo na poskytování všech prostředků, zboží a služeb, takže mechanismy svobodného trhu byly zcela potlačeny. Zajímavou podmínkou bylo oboustranné uznání skutečnosti, že pro početné německé obyvatelstvo musí být získán nový prostor a to i za cenu vrácení kolonií.

Dále bylo dohodnuto, že anglická strana dá německým agentům co nejdříve k dispozici vysílačku, a dokonce už dostali i heslo: ON 4. Němečtí důstojníci projeví snahu se setkávat častěji, ale raději na jiném místě, kde by byly přijatelnější podmínky. Nakonec byl vybrán hraniční přechod u **Venlo**. Poručík Klop o tom informoval pohraniční stráž s upozorněním, že nemají v žádném případě kontrolovat a nijak viditelně vystupovat. Setkání se měla odehrávat v Café Backus, které bylo mezi hraničními závory, v tak zvané „zemi nikoho“, což německé straně velmi vyhovovalo.

První setkání se uskutečnilo v pozdních večerních hodinách 8. listopadu 1939. Měl se ho zúčastnit dokonce i německý generál, jeden z účastníků komplotu proti Hitlerovi. Ten se ale nechal zastoupit majorem Schemmelem

INCIDENT VE VENLO

Pokračování 2

(Schellenbergem), který generála omluvil a jeho jménem slíbil, že příští den určitě přijde.

Shodou okolností byl 8. 11. 1939 v mnichovském Bürgerbräukelleru proveden Georgem Elserem další nepodařený atentát na Hitlera. V tento den se totiž již tradičně pořádalo každoročně shromáždění na památku na též nepodařený atentát na Hitlera v roce 1923. Zcela náhodou ale Hitler toho listopadového večera odešel dříve a tak se zachránil. Opět ho zachránila Prozřetelnost, jak s oblibou prohlašoval. Výbuchem, atentátníkem způsobeným, bylo zabito sedm lidí a 60 zraněno.

Samozřejmě, že tuto skutečnost němečtí důstojníci využili k tomu, aby přesvědčili anglickou stranu o tom, že je v Německu silný protinacistický odboj. Proto se dohodli na další schůzce, následujícího dne na stejném místě.

Café Backus ve Venlo

Ve čtvrtek 9. listopadu 1939 tedy seděl Schellenberg na terase Café Backus a usrkával brandy. Na německé straně, těsně u hraniční čáry, vzdálené od zmíněné restaurace pět metrů, stálo německé nákladní auto, jehož ložný prostor byl zakryt plachtou.

Angličané spolu s poručíkem Klopem přijeli, vystoupili z auta a blížili se k Schellenbergovi. Stačili se ještě přátelsky pozdravit, když v tom se z německé strany hranice ohromnou rychlostí přirýtilo nákladní auto, sledované osobní limuzínou. Z nákladního vozu vyskákali agenti Sicherheitsdienstu pod velením Alfreda Naujocka a divokou střelbou okamžitě šokovali překvapené přítomné. Jedině poručík Klop se choval jako pravý voják, vytáhl pistoli a začal střílet také. Zároveň držel v šachu Schellenberga. Ale převaha byla veliká a Klop byl zasažen několika střelami. Němečtí civilisté spoutali oba anglické důstojníky, těžce zraněného Klopa a nizozemského řidiče Lemmense hodili do auta, nizozemské auto připojili za nákladní auto a bleskovou rychlostí zmizeli na německém území.

Klop podlehl svým zraněním v nemocnici v Düsseldorfu. Lemmens byl propuštěn v roce 1940 po tom, co se zjistilo, že byl skutečně jen šofér a o celé akci neměl ponětí. Angličtí agenti byli nepřetržitě vyslýcháni, a o jejich výsledcích byl Hitler denně informován. Oba skončili v koncentračním táboře v Dachau, podařilo se jim přežít a v roce 1945 byli osvobozeni spojeneckými vojsky.

Hitler použil této akce k rozsáhlé propagandě, tvrdil, že za atentátem v Bürgerbräukelleru byli právě ti dva angličtí zpravodajci. Později také odůvodnil přepadení Nizozemí v roce 1940 tím, že v Nizozemí pracovali Angličané pro svoji zpravodajskou službu s vědomím a za pomoci holandské strany.

Tato událost bohužel také vedla k odhalení dalších anglických agentů v Německu a k jejich zatčení. Šéf nizozemské tajné služby Johan W. van Oorschot byl donucen odstoupit. Anglická zpravodajská služba se v tomto případě bohužel ukázala jako velice amatérská a neschopná. Proto také byla později velice opatrná v budování nových informačních sítí ve střední Evropě.

Ještě malý dodatek: Alfred Naujock, narozený roku 1911 v Kielu, nazývaný též „der Man, der den Zweiten Weltkrieg auslöste“ (muž, který vyvolal druhou světovou válku) se vzdal Američanům 19. 10. 1944. Ochotně jim podrobně popsal všechny své zpravodajské činy a akce. Později se mu podařilo z amerického zajetí utéci a zmizet v chaosu poválečného Německa. Spolu s Otto Skorzenym také prý založili organizaci ODESSA, Organizacion der ehemaligen SS-Angehörigen, která po dlouhá léta umožňovala vysokým funkcionářům SS útoky do Jižní Ameriky i jinam. Existence této organizace nebyla ale nikdy stoprocentně prokázána. Skutečností je, že Naujock už vlastně nikdy nebyl dopaden a až do roku 1960 nikdy nestál před soudem. Ještě než vůbec mohlo dojít k procesu s ním, zemřel v Hamburku, 4. dubna 1960.

A ještě něco: Němci se snažili nacytat i československou rozvědku a infiltrovat ji právě přes kontakty v Holandsku. Tady ale narazili, Moravcovi lidé měli dobrý čich a tak se němečtí konspirátoři soustředili na Stevensa a Besta. Cesta k incidentu ve Venlo byla otevřená...

BITVA V HÜRTGENSKÉM LESE

Ten les byl opravdu strašidelný. Nemáte se v něm kde ukrýt. Nic nevidíte. Nemáte žádné palebné pole. Stromy padaly v dělostřelecké palbě jako podřáté. Všude byl strašlivý zmatek. Ani se tam nedalo chodit. Všichni byli zmrzlí a promáčení, celou dobu padal déšť se sněhem. Vyráželi znova a znova, ale za chvíli jich byla jen hrstka"

srg. George Morgan, 4. US. divize

Jihovýchodně od německého města Aachen (Cáchy) se nachází Hürtgenský les, oblast velká asi 90km². Les má převážně hornatý, kamenitý terén a vznikl úmyslným zalesněním prázdné plochy. Les byl součástí Siegfriedovy linie a byl plný opevněných kulometných hnízd, dělostřeleckých baterií a některé jeho části byly téměř neprůchodné z důvodu rozsáhlých minových polí.

"Východní hranici Hürtgenského lesa lemuje řeka Ruhr. Za ní už teče Rýn. Americká 1. armáda se chtěla k Rýnu přiblížit, což se nemělo podle generála Hodgese podařit bez vytlačení Němců z lesa. On i jeho štáb však opomněli jeden zcela očividný fakt, a to, že Němci měli pod kontrolou hráze proti proudu Ruhru. Pokud by se Američané dostali až do údolí řeky, Němci mohli hráze otevřít a údolí zaplavit vodou z přehrad. Les bylo možné obejít z jihu, s přehradami jako cíl. Les byl bez přehrad bezcenný, přehrady bez lesa měly naopak nevyčísitelnou hodnotu. Generálové to ale vzali obráceně a zaútočili na les. A tak vypukla bitva o Hürtgenský les, založená na neomluvitelně až trestuhodně stupidním plánu."

Stephen S. Ambrose

V Hürtgenském lese bojovalo sedm pěších divizí americké první armády: 1., 4., 8., 9., 28., 78., 83. a dvě obrněné divize: 3. a 5.

19. září zahájily útok 3. obrněná a 9. pěší divize. V zářijových bojích přišly o 80% vojáků a nezískaly téměř nic. V říjnu byla 9. divize doplněna a zkusila to znovu, ale do poloviny měsíce se útok utopil v bahně a přinesl strašlivé ztráty (postup o 3km stál 3 500 Američanů a 3 300 Němců).

Nejtěžší boje svedla 28. pěší divize, zaplatila také nejvyšší daň.

„KRVAVÉ VĚDRO" V HÜRTGENSKÉM LESE

28. pěší divize byla založena ve městě Keystone a byla – a stále to je – nejstarší divize americké armády. Ve znaku měla symbolický svorník („keystone“), který byl podobný vědru plnému krve (proto přezdívka divize: „Bloody Bucket“ – Krvavé vědro). Velel jí brigádní generál Norman D. Cota. Divize se skládala většinou z veteránů z Normandie a byla na plných stavech. První útok měl být podniknutý v oblasti Rötgen. Vojáci čekali, že narazí jen na nepatrný odpor a nikoho nenapadlo, že se při útoku na toto území vyskytnou větší problémy.

2. listopadu 1944 nařídil velitel V. sboru generálporučík Gerow všeobecný útok. Útok se zúčastnily všechny tři pluky 28. divize.

Každý z pluků dostal za úkol obsadit část území v Rötgen:

109. pluk měl zaútočit severně od města Germeter.

110. dostal za úkol vyčistit jihovýchodní prostor od téhož města.

112. pluk vedl hlavní útok, měl vyčistit oblast jižně od města Vossenack a obsadit město Schmidt.

Po splnění těchto úkolů měl V. sbor pokračovat v postupu ke hrázím řeky Roer (Rur). Muži začali plnit jednu z jejich nejobtížnějších operací v době celé války.

V Hürtgenu byly průseky, kterými sotva projely dva džipy. Byly zaminované a pokryté kulomety. Na pěti kilometrech byly po osmi krocích položeny talířové miny. Přes cesty byly z pokácených stromů zátarasy,

BITVA V HÜRTGENSKÉM LESE

Pokračování 1

rovněž dovedně zaminované. Jakmile Němci slyšeli, že zátaras někdo rozebírá, pokryli ho palbou zastřílelých děl a minometů.

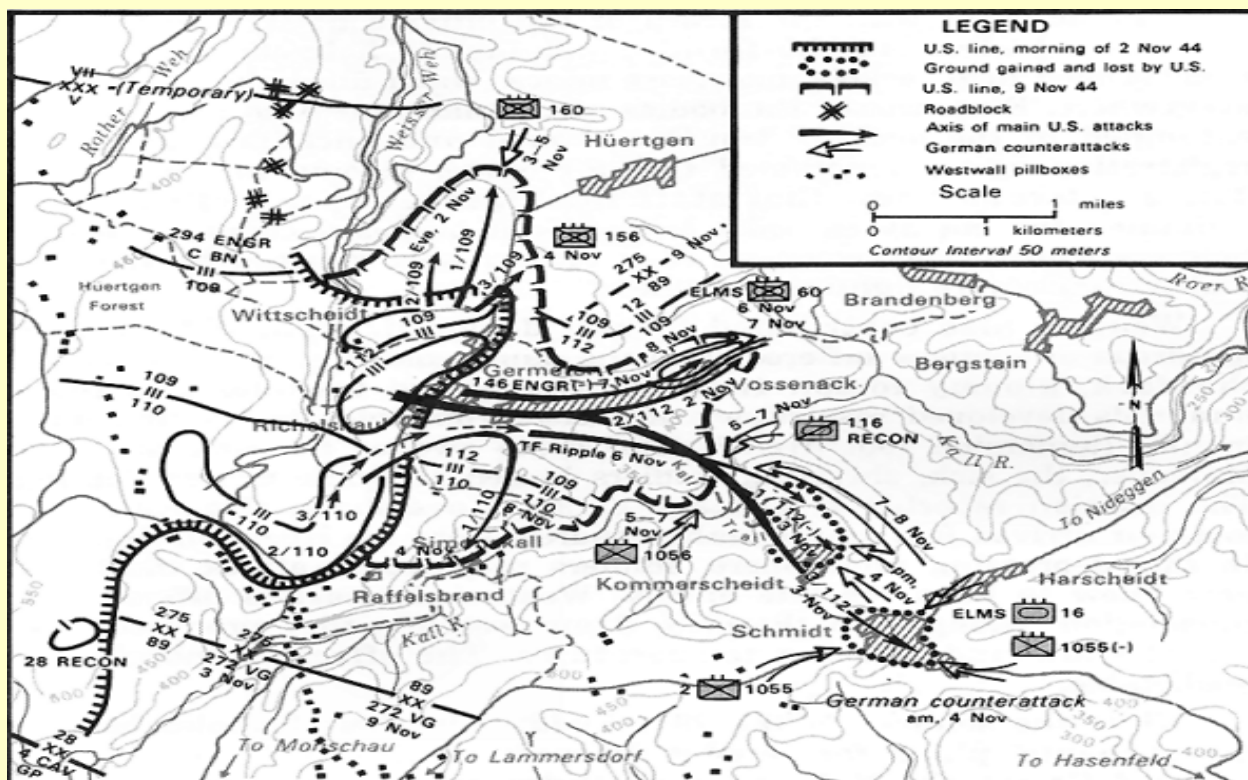
1. prapor byl v postupu zastaven u Kommerscheidtu přesnou a účinnou palbou 109. pluk splnil většinu svých úkolů.

110. pluk neuspěl, pro tvrdý odpor až do 6. listopadu nepostoupil ani o metr od místa svého nástupu.

3. listopadu 112. pluk obnovil útok. Postup byl plánován přes dobytý Vossenack. Útočící pěchotu měly podporovat tanky ze 707. tankového praporu. Přes řeku Kall se jednotky dostaly bez jakéhokoliv odporu. 707. tankový prapor musel ale zůstat ve Vossenacku, protože pro tanky byla cesta přes Kall absolutně neprůjezdná. Tanky v úvozu nemohly natáčet věže, osádky nic neviděly a nakonec uvázly. Jediný štábní důstojník se nepřišel podívat, aby posoudil situaci, pěchota se opět musela spoléhat sama na sebe. Přesto 3. prapor obsadil město Schmidt.

4. listopadu začal německý protiútok. Americká obrana v Schmidtu se pod náparem naprosté přesily německých tanků i pěchoty zhroutila během několika minut a příslušníci 3. praporu, kterým se podařilo německý útok přežít, se okamžitě stáhli do Kommerscheidtu. Němci ihned připravili další útok v tomto směru.

Do amerických obranných linií v Kommerscheidtu se dostala tanková četa poručíka Fleiga z roty A, 707. tankového praporu. Pouhým třem tankům typu Sherman se za sedm hodin přece jen podařilo zdolat cestu přes Kall. Německé tanky a pěchota nepřetržitě postupovaly na Kommerscheidt, ale poté, co dosáhly města, byly přece jen odraženy, zejména díky Fleigovým tankům, kterým se podařilo vyřadit čtyři německé tanky typu Panther. Za pár minut však následoval další útok. K americkým obráncům se připojilo několik stíhacích letadel P-47 a spolu s Fleigovou četou a několika vojáky, kteří byli vyzbrojeni bazukami, se jim podařilo zničit další německé tanky. Němci se po druhém neúspěšném útoku okamžitě stáhli do Schmidtu.

BITVA V HÜRTGENSKÉM LESE

Pokračování 2

6. listopadu nařídil generál Cota přesun 3. praporu ze 110. pluku do prostoru 112. pluku a posílit tak obranu města Schmidt. Němci mezitím podnikli další útok, kterému předcházela těžká dělostřelecká palba, které podlehl 2. prapor ze 112. pluku, utrpěl těžké ztráty a musel se stáhnout z Vossenacku. Ve městě zůstala pouze rota C ze 707. pluku a 893. prapor. 1. a 3. prapor ze 112. pluku a 3. prapor ze 110. byly téměř úplně izolovány, a tak Cota nasadil svoje poslední zálohy. Roty A a C ze 146. ženijního praporu překročily řeku Kall a měly posílit americkou obranu ve Vossenacku. Nakonec se spolu s tanky musely z města stáhnout.

Americké jednotky chtěly zaútočit ze Schmidt 6. listopadu. 839. praporu zůstávalo pouze 7 stíhačů tanků a muži ze zdecimovaného 3. praporu 112. pluku byli následkem tvrdých bojů na pokraji svých sil. Plukovník Ripple raději útok odvolal. Toto rozhodnutí bylo správné, protože další útok by pravděpodobně vedl k záhubě 3. praporu. 28. divize si musela přiznat porážku a začala stahovat své „zbité“ a unavené vojáky na druhou stranu řeky Kall. Do 13. listopadu byli všichni důstojníci střeleckých rot zabiti nebo raněni.

Ztráty 28. pěší divize byly ohromné. Během měsíce stráveného v Hürtgenu ztratila 5684 mužů. 112. pluk ztratil 2093 vojáků a důstojníků. Stav divize klesl na 1/3. Spolu se 4. divizí, která sváděla v jiné části lesa stejně kruté boje, pak byla přesunutá do Arden, zejména do oblasti Clervaux, na odpočinek a přezbrojení. K divizi bylo přiděleno kolem 1000 nezkušených nováčků a všichni se těšili na odpočinek v zapadlých a pro boj nevhodných Ardenách...

Bradley a Hodges však byli stále odhodláni se Hürtgenského lesa zmocnit.

Byla vyslána 4. pěší divize, která bojovala nepřetržitě od vylodění na Utahu. Mezi 7. listopadem a 3. prosincem ztratila 7 000 mužů, tedy deset z jedné roty denně.

Poté následovala 8. pěší divize.

27. listopadu obklíčila město Hürtgen a následující den jej v zuřivém boji dobyla. Vojáci obou stran se po opuštění lesa proměnili v šilenou masu, která v boji muže proti muži neznala slitování. I když bylo město dobyto, boj pokračoval dál. Do 3. prosince byla i 8. divize zcela vyčerpaná. Vojáci nebyli schopni pokračovat. Bojovali bez spánku čtyři dny, byli zmrzlí, trpěli zákopovou nohou, průjmou a únavou z boje.

Koncem listopadu vstoupil do lesa 2. prapor Rangerů. Nejprve byl, k nelibosti vojáků, nasazen jako obyčejná pěchota, ale 6. prosince dostal za úkol dobýt kótu 400 na východním okraji lesa, která byla cílem tažení. Po předchozí dělostřelecké přípravě ji už neúspěšně dobývaly čtyři divize. Rangeři vyrazili 7. prosince krátce po půlnoci do vesnice Bergstein. Ve 3:00 už byli zakopaní na úpatí kopce. Za prvního světla zaútočili. Ti z

nich, kteří byli 6. června na Pointe du Hoc tvrdili, že výšina 400 byla horší. Útočili proti palbě nejprve lezením po čtyřech (vlastně po třech, tou čtvrtou stříleli) a nakonec běželi zblízka proti kulometům. Kótu dobyli, aby potom celý den a celou noc čelili německým protiútokům. 8. prosince večer Rangery osvobodil pěší pluk a prapor protitankových děl. Tažení Hürtgenským lesem bylo u konce. (Po týdnu a dvou dnech se kopce znovu zmocnili Němci. Američané jej definitivně získali až v únoru 1945.)

BITVA V HÜRTGENSKÉM LESE

Pokračování 3

Boje v Hürtgenském lese byly jedny z nejničivějších v celé válce, k těžkému terénu se přidával déšť a sníh, bláto, kulometná hnízda. Nejhorší na Hürtgenském lese byla však nekonečná zelená džungle rozvrácených stromů, které připomínaly ponurné scény z Pohádek bratří Grimmů. Hodges věřil, že dalším útokem se již podaří obranu Němců prolomit a vrhal své divize jednu po druhé do krvavého lesa. Nepřipouštěl si však, že dokud zůstanou v rukou nepřítele přehrady na řece Rur, nedostane se přes ní jediný americký voják. Kdyby se nejprve zmocnil přehrad plným útokem, museli by se Němci nakonec stáhnout, anebo by byli poraženi.

Do 9. prosince 1944 se podařilo většinu Hürtgenského lesa vyčistit, ale za cenu obrovských ztrát, které na straně Američanů čítaly přes 29.000 mužů, včetně 5.000 vojáků s omrzlinami a válečnými traumaty. V lese bylo rozdraceno osm spojeneckých divizí. Úplně se les podařilo vyčistit až 3. února 1945. Na severu 1. a 9. armáda uzavřela břeh řeky Rur; jejich ztráty se pohybovaly okolo 57.000 mužů a dalších 70.000 jich bylo zdecimováno nepříznivým počasím, nemocí a vyčerpáním. Samotná 1. armáda přišla o 550 tanků, které by stačily k vyzbrojení dvou obrněných divizí. I přes tyto bolestné boje se Američanům nepodařilo postoupit k Rýnu a zůstávali stále u řeky Rur. Německé ztráty se odhadují na 50 000 mrtvých a 72 000 zajatých.

Černobílé fotografie alespoň částečně dokládají obtížnost terénu i vlastních bojů v Hürtgenském lese.

116. PANCÉŘOVÁ DIVIZE „WINDHUND“

116. PANCÉŘOVÁ DIVIZE "WINDHUND"

*Schnell wie ein Windhund, zäh wie Leder,
hart wie Kruppestahl, Windhund Vor!*

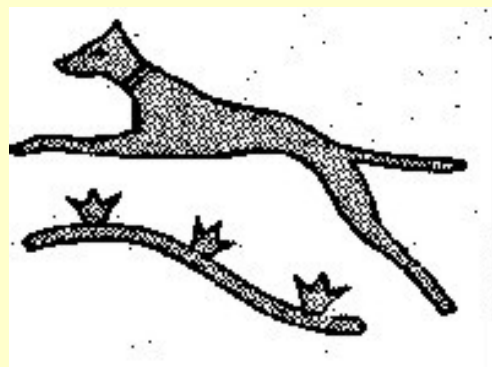
*Rychlý jako chrt, tuhý jako kůže, pevný jako
Kruppova ocel, chrti vpřed!*

Divize vznikla v roce 1935 z 16. pěší divize. Zúčastnila se Blitzkriegu v Polsku (září - listopad 1939) a ve Francii (květen - listopad 1940). 1. listopadu 1940 byl útvar reorganizován a rozdělen na 16. pěší divizi (motorizovanou) a 16. pancéřovou divizi.

16. pěší divize bojovala od dubna do června 1941 na Balkáně a v červnu 1941 se na Ukrajině zúčastnila operace Barbarossa. Divize zůstala v jižním sektoru východní fronty i v roce 1942, dosáhla Kavkazu hory a poté bojovala do listopadu 1942 ve stepi na jih od Stalingradu. V listopadu 1942 byla jednotka přejmenována na 16. divizi pancéřových granátníků. Na jaře roku 1943 našli její příslušníci v Kalmycké stepi vyhladovělého chrt. Vzali si ho do péče a pojmenovali "Sasha". Divize bojovala na východní frontě až do března 1944, kdy byla převelena do Francie. Zde se z ní po reorganizaci stává 116. pancéřová divize - "Windhund" a chrt se stal jejím symbolem. Je umístěn na smaltovaném kovovém znaku, na černém nebo tmavě zeleném pozadí.

Další bojové nasazení divize:

- duben 1944 - Francie, červenec - srpen Normandie, (tady se 116. divizi podařilo za cenu obrovských ztrát uniknout z „falaiské kapsy“)
- září 1944 - prosinec Eifel, Hürtgen (13. září 1944 byla 116. PzDiv jedinou německou jednotkou která hájila město Aachen, když 3. americká armáda zahájila útok na Západní val).
- 1945: leden - Ardeny, únor - Niederrhein, duben - Ruhr, Labe.

Windhund-Division
 e der 116. PD, vorm. 16. PGD, vorm. 16. ID(mot), vorm 16. ID.

PŘÍBĚH FRIEDRICHA LENGFELDA

Friedrich Lengfeld

* 29. září 1921 Zieleniec (Duszniki-Zdrój),
 † 12. listopadu 1944 Froitzheim,
 leutnant (npor.) Wehrmachtu,
 příslušník Füsilierbataillons 275. pěší divize.

Na čestném Hürtgenském hřbitově stojí na jeho počest památník. Je to jediný památník německému vojákovi, který byl postaven bývalými nepřáteli.

Leutnantt Friedrich Lengfeld byl velitelem obležené německé pěchoty.

Podobně jako většina jednotek na obou stranách měli těžké ztráty. 12. listopadu 1944 během bojů v bitvě v Hürtgenwaldu Friedrich Lengfeld velel rotě. Dopoledne se začal ozývat nářek a volání o pomoc z minového pole nazývaného "Divoká svině". Leželo vpravo od silnice v území nikoho.

„Help me“ volal raněný voják a strašlivě nařikal. Lengfeld bez rozmýšlení nařídil svým mužům aby nestříleli, pokud Američané přijdou a toho člověka nezachrání. Nikdo však nepřišel, nikdo se neobjevil. Americké jednotky se totiž stáhly a byly už příliš daleko, než aby jej mohl někdo z kamarádů slyšet. Vojákův slábnoucí, nařikající hlas se ozýval několik hodin. „Help me, help me...“ volal, znovu a znovu.

Lengfeld nakonec určil záchranou četou označenou vestami a vlajkami s červeným křížem a sám vedl své muže ke zraněnému Američanovi.

Během průchodu minovým polem, ještě než se dostali ke zraněnému, došlo náhle k explozi a o osm hodin později byl Lengfeld nalezen mrtev; osud amerického raněného není znám. Friedrich Lengfeld odpočívá na Válečném hřbitově v Dürenu - Rölsdorf, hrob č. 38.

Tento příběh, dosud nepublikovaný v jakékoli americké knize o válce, je založen na svědectví očitého svědka Huberta Geese, který sloužil jako Lengfeldova spojka. Během proslovu při odhalení pomníku v říjnu 1994 Gees řekl: "Poručík Lengfeld byl jedním z nejlepších vojáků v Hürtgenském lese. Byl příkladem lidského velitele, který nás nikdy nežádal, abychom dali více, než on sám byl připraven dát. Měl absolutní důvěru svých vojáků".

Americký generál, který se zasloužil o postavení Lengfeldova památníku, John F. Ruggles, řekl o Lengfeldovi a jeho smyslu pro povinnost: „Nemůžete jít do většího extrému než dát svůj život všanc ve snaze zachránit někoho, kdo stojí ve válce na opačné straně, kdo je váš nepřítel“.

A dodává: „Srovnejte to s lhostejností většiny dnešních lidí...“.

Na bronzové desce Lengfeldova památníku je zcela dole německy napsáno prostě:

Taten, nicht Worte... (*Činy, ne slova...*)

ZACHRÁNĚNÝ MOST U REMAGENU

Ludendorffův most

Začátkem března 1945 se spojenecké pozemní síly urputně probíjely od řek Rur na východ k Rýnu. Zatímco generálové byli plni elánu a nepolevovali v nadšeném tlaku, vojáci už toho měli dost. Nepřetrávající boje od listopadu do února, bez vystřídání, neustále pod palbou, bez možnosti si odpočinout, pořádně se najíst, usušit a aspoň trochu zahřát, si vybíraly svou daň (jenom od 3. do 28. ledna ztratili Američané 6138 mrtvých, 27 262 raněných a 6272 nezvěstných). Vojáci doufali, že Rýn je zastaví a než se připraví přechod, budou se moci aspoň trochu dát dohromady.

7. března 1945 ráno bylo vlhko a chladno, mraky se válely v korunách stromů. Létat mohla jen malá průzkumná letadla Piper Cub. V jednom z nich por. Harold Larsen spatřil v 10:30 ke svému úžasu Ludendorffův most u Remagenu nepoškozený. Okamžitě předal informaci gen. Williamu Hogeovi na velitelství 9. obrněné divize. Ten ihned vydal jednotkám poblíž mostu rozkaz, aby jej obsadily. Byl to 27. prapor obrněné pěchoty a 14. tankový prapor. Hoge z nich utvořil bojovou jednotku pod velením pplk. Leonarda Engemana.

Bojová jednotka snadno překonala slabý odpor nepřítele a dosáhla západního okraje mostu. Jeho obsazení provedl por. Karl Timmermann s rotou A. „Tak jdeme na druhou stranu“: oznámil lakonicky velitelům družstev. Než ale stačili vyrazit, došlo k výbuchu nálože na předmostí, která nebyla demoliční, ale blokovala nájezd vozidel. Poté následoval demoliční výbuch pod mostovkou. Muži z roty A ohromeně sledovali, jak se most nadzvedl a zmizel v dýmu, jak začala létat ocel a dřevěné trámy a všichni si pomysleli: „Díky bohu, už přes ten zatracený most nemusíme“. Ale když se kouř a prach usadil, most tam pořád stál. Nelze říci, že by to v mužstvu (na rozdíl od vyšších důstojníků) vyvolalo nějaké nadšení – sebevražedná akce nebyla zrušena. Někteří dokonce odmítali na most vstoupit, ale nakonec je zvedl příklad jejich velitele, který vstoupil na most sám a volal: „Jdeme chlapi, jdeme!“. S Timmermannem v čele se zvedli a začali přískoky klíčkovat v palbě kukometů a 20mm děl. Kulomet na mostní věži umlčel jeden z Shermanů roty A, který dojel až na okraj kráteru na předmostí. Pěšáci pokračovali dál a těsně za nimi běželi ženisté (jeden z nich byl původem Čech, jménem snad Chinchar, možná ale i Samele). V polovině cesty uviděli pod traverzami čtyři balíky TNT po 13,5kg. Odstříhali je a nechali spadnout do Rýna. Čelní četa se zatím hnala v před. Muž na její špici, který jako první spojenecký

ZACHRÁNĚNÝ MOST U REMAGENU

Ludendorffův most

Pokračování 1

voják dosáhl východního břehu Rýna, byl sgt. Alexander A. Drabik

Za ním po mostě a na východní břeh pronikali další vojáci a obsadili věže. DeLisio vyběhl po točitých schodech v pravé věži odkud šla palba a ve třetím patře našel tři kulometčíky střelící na most.

Alexander A. Drabik, syn polských přistěhovalců. Před vstupem do armády pracoval jako řezník v Ohio. Na začátku své vojenské kariéry se zasloužil o záchranu 120 nováčků, kteří se ztratili v kalifornské poušti. Raněn v ardenské bitvě. Na obrázku je vyznamenáván Distinguished Service Cross v dubnu 1945.

„Hände hoch!“ zavelel a Němci se vzdali. Popadl jejich kulomet a vyhodil ho střílnou. Drabik se řítit kolem věží dál a další mu byli v patách. Rychle zajali německé ženisty v tunelu proraženém do skály Erpeler Ley. Potom Timmermann poslal četou por. Burrowse obsadit vrcholek skály se slovy: „Je to, Jime jako ve Fort Benningu. Dostaňte se na vrchol a držte ho.“ Burrows později vzpomínal: „Dobýt Remagen a přejít most, to byla legrace proti šplhání na ten kopec.“ Četa utrpěla ztráty, ale nahoru se dostala. Bylo tam mnoho Němců a vozidel, takže se o nějakém útoku dál se nedalo vůbec uvažovat. Četa se musela zastavit na okraji skály. Ale držela

Obsazení Remagenu nehrálo v plánech 1. armády žádnou významější roli, Bradley v tomto sektoru s překročením Rýna nepočítal. Dobytý most byl do jisté míry slepou kolejí, protože na východ od Remagenu ležela kopcovitá a lesnatá krajina, která byla naprosto nevhodná pro rychlý postup mechanizovaného vojska. Navíc armáda, která by od Rýna vyrazila do útoku směrem do vnitrozemí, zákonitě Němcům nebezpečně vystaví své nekryté boky. Když do SHAEF dorazila zpráva o získání remagenského mostu, řekl přítomný Eisenhowerův operační důstojník ve vrchním velení generál Bull Omaru Bradleymu: „Nepasuje to do plánu. Eisenhower je v tvém sektoru srdcem, rozumem je ale nahoře, na severu.“ Priorita úkolů se však v příštích okamžicích změnila a tou absolutní se stal nyní remagenský most.

Obrana městečka i mostu nenáležela mezi německé priority. 7. března 1945 pozice hájila „sešlost“ sestávající se z družstva ženistů, šedesáti příslušníků Volkssturmu a několika obsluh protiletadlových kanónů. Bezpečnost a případnou likvidaci remagenského mostu měl na starosti kapitán Bratge. Němci však dokázali shromáždit pouhých 600 kg průmyslové trhavinu nevalné kvality, které zavěsili na nosníky středního oblouku mostu. Major Scheller, velitel obrany mostu, měl rozkaz udržet most v provozuschopném stavu jako jedinou ústupovou cestu pro německá vojska tak dlouho, jak jen to bude možné.

Ženíjní kapitán Friesenhahn byl připraven most odpálit, zvláště když už se Američané dali do pohybu. Odpálil sice nálože pod vstupní rampou, ale most se nezřítíl. Nestalo se tak, ani když dal konečně Scheller rozkaz k odpálení hlavních náloží. Podle svědectví několika vojáků most nadskočil do výšky a pak těžce dosedl zpět na své původní místo. Protože část elektrických palníků selhala, rozběhl se jeden ze ženistů k okraji mostu a vypálil světlici do skříňky se zažehovačem. Záměr mu vyšel a za okamžik se ozval nový výbuch. Když se oblaka dýmu a prachu rozplynula, Němci z pravého i Američané z protějšího břehu spatřili most sice poškozený, s prostředním obloukem pokrouceným a rozměrnou jámou v mostovce, nicméně stále stojící na původním místě a v podstatě nezničený.

ZACHRÁNĚNÝ MOST U REMAGENU

Ludendorffův most

Pokračování 2

Američtí ženisté okamžitě po dobytí mostu a zajištění předmostí zahájili opravné práce, hlavně pak na zpevnění středního oblouku. Oslabená konstrukce vystavená neustálým otřesům ale další namáhání nesnesla a 17. března odpoledne se most zřítil do vln Rýna. O život přitom přišlo 28 amerických ženistů (podle jiných údajů až 46) a 70 dalších bylo zraněno. To už však bylo na druhém břehu 60 tisíc spojeneckých vojáků s bojovou technikou a ženisté postavili několik mostů pontonových. Třetí den po ztrátě remagenského mostu odvolal rozzuřený Hitler von Rundstedta z funkce a nahradil jej Albertem Kesselringem. Nechal ustavit „Zvláštní pohotovostní tribunál Západ“ a postavil před něj důstojníky odpovědné za obranu a likvidaci mostu. Major Scheller a další tři byli odsouzeni k trestu smrti a popraveni ráno 13. března. Bratge a Friesenhahn byli zproštěni viny. Oba v té době byli v americkém zajetí a o rozsudcích se dozvěděli až po válce.

Když se Hitler o událostech u Remagenu dozvěděl, nařídil zahájit protiútok proti celému remagenskému předmostí. Von Rundstedt okamžitě poslal rozkaz Modelovi: „Situace musí být dnes večer stabilizována a most zničen. Použijte 11. pancéřovou divizi. Most bombardujte ze vzduchu a použijte speciální námořní jednotky (potápěče) ze skupiny armád G. Vyšetřujte zanedbání povinností.“ Němečtí potápěči ale s náložemi neuspěli, neboť byli odhaleni silnými světlomety. Při následném bombardování (i proudovými Me 262) přišli Němci o několik svých strojů, přitom pouze jediná bomba zasáhla cíl – ale nevybuchla. Do ostřelování mostu se zapojilo i největší dělo, které wehrmacht měl – stotřicetitunový „Mörser Karl“ s 1 342 kg projektily. Po několika výstřelech však vypověděl službu. Směrem na remagenský most bylo dokonce z Nizozemska vypáleno deset raket V-2. Ani ty však nezasáhly cíl. Původní most i provizorní přemostění neustále zasypávaly střepiny granátů a zalávaly kaskády vody. Poškození nakonec nabylo takového rozsahu, že 11. března byl most uzavřen pro všechny provoz.

Ludendorffův most dnes

výšinu a Američané byli za Rýnem!

Nečekaný úspěch u Remagenu způsobil Eisenhowerovi skutečně řadu problémů. Bylo totiž jasné, že i když Hodges držel funkční most, Eisenhower mu jednoduše nemohl poručit, aby ho vydal zpátky Němcům. Navíc byl v té chvíli už definitivně rozhodnut pro rozsáhlý koordinovaný úder u Weselu a proto vydal rozkaz zatím nepostupovat dále za Remagen. Naštěstí se nečekaně rychlým obsazením Kolína nad Rýnem uvolnilo 5 divizí a těmi mohl remagenské předmostí posílit. Přes tyto okolnosti znamenala ztráta mostu u Remagenu a přechod spojeneckých vojsk na druhou stranu řeky Rýn pro německé vojáky i civilisty tvrdou psychologickou ránu. Na konci března se německá západní fronta zhroutila. Američané byli

GEORGE S. PATTON jr.

Jedna ze slavných scén II. světové války

24. března 1945 generál George S. Patton jr. stojí uprostřed pontonového mostu přes Rýn poblíž Oppenheimu a močí

Patton řekl:

„I drove to the Rhine River and went across on the pontoon bridge. I stopped in the middle to take a piss and then picked up some dirt on the far side in emulation of William the Conqueror.“

„Dojel jsem k řece Rýn a přešel na pontonový most. Zastavil jsem se uprostřed vymočít a přitom vyhlížel protější břeh po vzoru Viléma Dobyvatele.“

Později poslal Eisenhowerovi následující sdělení:

"Drahý SHAEF, právě močím do Rýna. Pro smilování boží, pošli nějaký benzín."

Tato fotka je upravená verze (Pattonův proud moči byl vyretušován armádním cenzorem).

V noci na 23. března překročil Patton s 5. divízi a částmi 90. divize za chodu brilantním způsobem Rýn u Oppenheimu. 24. března zahájil Montgomery u Weselu palebnou přípravu a přechod řeky širokou frontou s podpůrným výsadem a poté s postupem ve směru Düsseldorf (operace Plunder včetně výsadekové operace Varsity).
Obrana Rýna byla proražena.

Křičící orel se snaží napodobit obřad generála Pattona (bez retuše)

MIMO MÍSU

Pravidla tréninkové hry: „Mimo mísu“

Cíl hry: Jako skupina komunikovat při dodržení pravidel tak, aby za dvacet minut udělala tři kola bez chyby

- Hráči se v průběhu hry ani při přípravě nesmí domlouvat n strategii a postupu. Tento úkol plní každý sám se sebou.
- Hraje se s podstatnými jmény jednotného čísla.
- Nepoužíváme zdobněliny.
- Nepoužíváme zkratky, osobní jména nebo jména měst, názvy atd.
- Stejně slovo nesmí být použito dvakrát.
- Smí mluvit jen „realizační dvojice“, která je na řadě, ostatní naslouchají.
- Určený hráč zahajuje hru „vykopnutím slova“ (je to jediné slovo, které smí zaznít), určí směr pokračování hry, hra pokračuje po kruhu.
- Hráč, který je partnerem, použije poslední písmena z předešlého slova, musí zachovat jejich pořadí, může změnit délku písmenka, háček musí ponechat, pokud se zde vyskytne.
- Tato dvě písmena, stejně jako základ zamýšleného slova nesmí nikdy zaznít ((hráč poruší pravidlo a je „mimo mísu“), hráč hledá jiné slovo, které začíná právě těmi posledními dvěma písmeny. Musí spoluhráči nahlas sdělit „BERU“ nebo „NEBERU“.
- Pokud hráč hlásí „BERU“, nesmí vzít zpět a musí vytvořit nové slovo, to však nesmí zaznít nahlas, ale hráč jej musí popsat dalšímu spoluhráči tak, že nesmí zaznít základ slova.
- Druhý spoluhráč se může na cokoli ptát, ale dává si pozor, aby také hledané (popisované slovo) nezaznělo nahlas.
- Pokud hráč oznámí „NEBERU“, musí partner hledat jiné slovo a zase jej nabídnout popisem.
- Pokud některý z hráčů v týmu neví, nemůže dál nebo poruší pravidla hry, hlásí „MIMO MÍSU“. Porušení pravidel sleduje rozhodčí.
- Hráč, který porušil pravidla, začíná znovu „vykopnutím“ nového slova a tým pracuje dále, běží však čas a úkol.
- Hráči nesmí používat jakýkoliv zápis v průběhu hry.

Holandská mise 2008

**Knižnice Background
svazek č. 5**

o bří Filáčkové

Holandská mise 2008

Background po stopách operace Market Garden

**pif studio
© 2008**